9 АПР 1991

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг бош нашри

РЎЗНОМА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ № 68 (20. 935) 1991 йил 9 апрель сешанба ◆ Рўзнома йилига 256 марта чиқади. ◆ Баҳоси 8 тийин.

Бободеҳқон ўйлари

Ильич районидаги «Правда» давлат хўжалиги бўлим бошқарувчиси Эгамберди БОТИРОВ мана эллик йилдирки, пахтакорлик касбини ардоқлайди. Меҳнаткаш, ишбилармон, дилкаш бу отахон саксон ёшга бориб қолганига қарамай, тетик ва бардам. Эгамберди ота Улуғ Ватан уруши йилларида ҳам мардлик ва жасорат намуналарини кўрсатган. Унинг кўксидаги қатор орден ва медаллар шундан далолат бериб турибди. У урушдан кейин кўп йиллар Жиззах районидаги Ленин номли жамоа хўжалигига раислик қилди. У раҳбарлик қилган хўжалик ҳамиша йиллик режаларини ортиғи билан бажарарди. Лекин чўлларни обод қилишдек эзгу ният унга тинчлик бермасди. Шу сабабли юрагида ўти бор йигитларни ёнига олиб, бундан ўттиз йил аввал чўлга келиб, Мирзачўлни обод қилишда фаол иштирок этди. Ҳалол пахтакор сифатида донг таратди.

Эгамберди отанинг пахтачилик соҳасидаги тажрибалари беқиёс. Яқинда у чўлда мўл пахта ҳосили етиштириш сирлари, пахта якка зироатчилигига қарши кураш усуллари, алмашлаб экишнинг ҳосияти ҳамда деҳқон манфаатдорлигини ошириш йўллари ҳақидаги фикр-ўйларини ўртага ташлади.

ҲАҚИҚИЙ ИЖОДКОР ЎЗИМИЗ

Аввало, шуни айтмоқчиманки, биз ўтган йили пахтачиликда эришган ютуқлар ҳақиқий фидокорона меҳнатнинг самарасидир. Зеро, кейинги пайтда пахтага тўланадиган ҳақнинг оширилиши ана шу ютуқларга олиб келди. Айримларнинг айтишича, гўё об-ҳаво ҳар томонлама қулай келганлиги учун пахта мўл бўлганмиш. Аслида эса астойдил ҳаракат қилинмас экан, ҳеч қачон мўлжалдаги ҳосилни олиб бўлмайди. Меҳнатнинг миллати эса йўқ. Бинобарин, пахта ҳам миллат танламайди.

Бизнинг чўл шароитимизда эса одамларни фақат ҳалол меҳнат бирлаштириб туради. Тил муаммосининг ўзи йўқ. Чунки, бу ерда рус ҳам, корейс ҳам, бошқа миллат вакили ҳам ўзбекча гаплашади. Тўйимиз-у маъракамиз бир. Аҳиллик бор жойда эса ютуқлар келаверади.

Бригадир Тоғай Идиқулов ҳам, мен ҳам фақат ҳалол йўл билан пахта етиштирганмиз. Ваҳолонки, бир пайтда жумҳуриятимизда қўшиб ёзишлар авж олаётган, Ўзбекистон ССРнинг 50 йиллигига 50 центнердан, 60 йиллигига 60 центнердан ҳосил кўтариш учун «курашаётганлар» сафи кенгайиб кетганди.

Кейинчалик эса сохта ҳосилдорлик сири очилиб қолди. Халқимиз бу ҳақда «Қингир ишнинг қийиғи қирқ йилдан сўнг ҳам очилади» деб бекорга айтмаган. Кейинги воқеалар дабдабабозликдан фойда йўқлигини исботлади.

Ўша биз чўлга келган дастлабки пайтда ҳам дабдабабозликка берилиш кучайганди. Баъзилар чўлқуварларни «қалб даъвати билан келганлар», деб улуғлашди. Биз эса шон-шуҳрат учун эмас, балки уйли-жойли, мол-ҳолли бўлиш ниятида чўлга отлангандик. Шон-шуҳрат эса ҳалол меҳнатнинг орқасидан келаверади. Бинобарин, ҳосилдорлик ҳам қоғозда эмас, амалда ошиши керак. Ана шундагина топган-тутганимиз ҳалол ва баракали бўлади.

Мисол учун Тоғай Идиқуловни олайлик. У чўлга оиласи учун, бола-чақаси учун тузукроқ шароитлар яратиш, кўпроқ даромад олиш мақсадида келганди. Унинг режаси ҳамиша гектаридан 25—27 центнердан бўларди.

Инсоният қадим-қадимдан манфаатдорликка интилиб келади. Зеро, бирор ишнинг бошини тутган киши ҳуда-беҳуда шон-шуҳратга интилаверса, унинг рўзғорини ким тебратади, бола-чақасини ким боқади? Ана шуларни ўйлаганда деҳқон манфаатдорликка интилиб, кўпинча доғда қолиб кетишини тасаввур қиламан. Фақат ғирром йўлгина деҳқонни ҳақиқий манфаатдорликдан жудо қилади.

Майли, жамоа ва давлат хўжаликлари қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асоси бўлиб қолаверсин. Бироқ уларнинг ўзида хўжалик юритишнинг янги механизмлари, ижара муносабатлари ўрнатилиши, кооперативлар тузилиши мақсадга мувофиқ. Ана шунда деҳқонда хўжайинлик туйғу-

(Давоми учинчи бетда).

МАДРАСА ҚАЙТАРИБ БЕРИЛДИ

Тошкентнинг Эски шаҳар қисмидаги XVI аср меъморчилигининг ноёб обидаси— Кўкалдош мадрасаси Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармаси ихтиёрига қайтариб берилди. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ана шундай қарор қабул қилди.

Кўҳна Чорсу майдонининг марказидаги тепаликда жойлашга бу ёдгорлик Тошкентга келган меҳмонлар эътиборини дарҳол ўзига тортади. Унга ганч ва сирланган гулдор сопол билан безатилган ажойиб тўрсимон қуббалар, гумбазлар, равоқлар кўрк бериб турибди.

Қайта қуриш туфайли давлатнинг динга нисбатан янгича муносабатига мувофиқ сўнгги йилларда Ўзбекистонда дин билан боғлиқ ўнлаб бинолар диндорларга қайтариб берилди. Бу биноларнинг кўпчилиги нодир ёдгорликлар ҳисобланади. Улар орасида Бухородаги жаҳонга донғи кетган минораи Калон ва имом Ал-Бухорий мақбараси, Қўқондаги «Жомий» мачити ва бошқалар бор.

(ЎзТАГ мухбири).

Шаҳрисабз: офат ва жасорат

Бу ўтган шанба куни рўй берди. Кун ярмидан оққанда Ҳисор тизма тоғлари ортидан қора булут кела бошлади. Аввал ёмғир томчилади. Сўнгра момақалдироқ гулдираб, муздек шабада эсди. Зум ўтмай, ёғаётган ёмғир кучайди, кейин ёмғир аралаш ёнғоқдек дўл ёғди. Атрофни қора қуюн босгандек бўлди.

Кўз очиб юмгунча, пишқирган сувлар ариқчаларга сиғмай қолди. Танхос дарёси ҳам айқира бошлади. Сел ариқларга сиғмай тўғри келган бўшлиққа, ҳовли-жойларга ўзини урди. Сув уйларнинг полидан бир, бир ярим метр баландликка кўтарилди. Шаҳрисабз шаҳрининг эски шаҳар қисмидаги Карл Маркс, Пушкин, Будённий кўчалари ариққа айланди. Эски иморатлар, ошхона, молхона ва бошқа ёрдамчи бинолар ўпирилиб тушди. Лекин одамларга зиён етмади. Хонадон эгалари баландликка чекинишга, бир-бирларини қутқаришга ошиқдилар. Ўзаро ҳурмат, меҳр-оқибат ва мардоналик ҳамма нарсадан устун келди.

Шаҳрисабз райони хўжаликларига ҳам жиддий зарар етди. Айниқса, «Гулистон» ва Энгельс номли жамоа хўжаликларининг чигит, беда, маккажўхори, эртаги сабзавот экилган каттагина майдонларини сув ювиб кетди. Кўп жойларни лойқа босди.

— Одамларимизда меҳр-оқибат, жасорат бўлмаганда жуда кўп моддий талофатгина эмас, қурбонлар ҳам бўлиши мумкин эди, — дейди шаҳар партия қўмитаси биринчи котиби, шаҳар Кенгаши раиси Фармон Омонов. — Чунки, маҳаллий вақт билан соат иккида бошланган ёмғир кеч соат 9 гача давом этди. Аммо 20 минут чамаси жуда қаттиқ ёмғир ёғди. Гидрометеорологларнинг айтишича, 50 миллиметр ёмғир ёғган.

Кўпчилик туни билан ухламай, сувни йўлга солди, ҳовли-жойлар сақлаб қолинди. Вилоят партия қўмитаси биринчи котиби, вилоят Кенгаши раиси Алихон Отажонов ва бошқа раҳбарлар Шаҳрисабзга келиб, аҳоли билан учрашдилар. Вилоят ижроия комитети раиси ўринбосарлари Омон Суяров ва Мусо Муродовлар бошлиқ табиий офат зарарини бартараф этиш бўйича шаҳар ва район штаблари тузилди.

Ўт ўчирувчилар, қурувчи ва ирригаторлар ёрдамга келишди. Тўпланиб қолган кўлмак сувлар қочирилди. Селни тўғри йўналишга буриб юбориш чоралари кўрилди. Кимдир медицина ёрдамига муҳтож, кимнингдир уй жиҳозлари оқиб кетган. Ана шундайларга вилоят ва жумҳурият суғурта идоралари, меҳр-шафқат фондлари, шифокорлар амалий ёрдам бермоқдалар.

Шаҳрисабз шаҳридаги қишлоқ хўжалик техникуми, педагогика ва медицина билим юртларининг талабалари бошпанасиз қолган оилаларга ётоқхонадан жой беришни таклиф этдилар. Кўплаб оилалар янги уй-жойларга кўчирилди. Чунончи, фойдаланишга топшириладиган 56 квартирали янги уй калитлари талофат кўрган оилаларга топширилди.

Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, табиий офатдан шаҳар 3 миллион сўм ва район хўжаликлари ҳам шунча зарар кўрган.

Яқин тўрт-беш ой ичида «Каршистрой» ихтисослашган қурилиш бирлашмаси, «Агрострой», «Гидрострой», «Кашкадарьяводстрой» трестлари ва Қаршидаги 13-қурилиш тресті бунёдкорлари юзта коттеж уй-жойни қуриб беришга қарор қилдилар. Айни пайтда шаҳар ва районда табиий офат оқибатлари бартараф этилмоқда. Одамларнинг кайфияти ёмон эмас.

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

20 АПРЕЛЬ— УМУМХАЛҚ ҲАШАРИ КУНИ

АНЪАНА

Навоий шаҳри бунёд этилибдики, ҳар йили ялпи ҳашарлар ўтказилиб туриладди. Умумхалқ ҳашарлари энди шаҳарда катта анъанага айланиб кетди. Наврўз байрами арафасида ҳам қатор корхоналар ва муассасаларда ҳашарлар ўтказилди.

Бунда Навоий ГРЭСи ходимлари фаол иштирок этдилар. Айтиш мумкинки, станцияда ўтказилган ҳашар меҳнат жамоаси ижтимоий ҳаётига катта таъсир кўрсатди. Наврўзолди ҳашарида 600 нафарга яқин энергетик қатнашди. Улар ишлаб топган маблағ 8,5 минг сўмни ташкил қилди.

Меҳнат жамоаси аъзолари бу маблағнинг бир қисмини станциянинг оламдан ўтган ходимлари оилаларига, кам таъминланган серфарзанд оилаларга ёрдам тариқасида бериш ҳақида таклиф киритдилар. Маъмурият ва жамоат ташкилотлари бу таклифни қўллаб-қувватладилар.

Доҳий В. И. Ленин таваллуд топган кун шарафига 20 апрель куни ҳам энергетиклар умумкорхона ҳашарини ўтказиш ва унда баракали меҳнат қилиш ҳақида ўзаро келишиб олишди. Марказий созлаш цехининг слесари П. Егоров, транспорт цехидан Д. Сафаров, слесарлар бригадаси бошлиғи К. Абдураҳмонов бўлажак ҳашарда ҳар кундагига қараганда ҳам яхшироқ меҳнат қилиш, ишларнинг сифатини ошириш истаги билан чиқдилар. Уларнинг бу ташаббуси корхонанинг бошқа цехлари жамоаларида кенг маъқуллаб кутиб олинди.

Н. САДРИДДИНОВ,
Навоий шаҳар «Дўстлик байроғи» рўзномаси бош муҳаррири ўринбосари.

ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ТАНИШДИЛАР

СССР Ташқи ишлар вазирлиги дипломатия академиясининг раҳбар дипломат ходимлар тайёрлаш бўлими тингловчиларидан бир гуруҳи жумҳуриятимизда ўқув-танишув мақсадида бир ҳафта бўлдилар.

Дипломатлар Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар вазирлигида, бир қанча вазирликлар ва идораларда, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармасида учрашув ва суҳбатлар ўтказишди. Улар саноат корхоналарини бориб кўришди.

Гуруҳ аъзолари Самарқанд ва Бухорога сафар қилдилар.

(ЎзТАГ).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Кенгашининг республикалар Олий Кенгашларига МУРОЖААТИ

Ҳурматли халқ депутатлари!

Бу йил Иттифоқ бюджетининг ижроси ва ижтимоий дастурларни пул билан таъминлашда юз берган ноҳуш вазиятнинг эҳтимол тутилган жуда оғир оқибатлари сизларга мурожаат қилишга ундамоқда. Дастлабки маълумотларга қараганда, йилнинг биринчи чорагида Иттифоқ бюджети даромадлари режалаштирилган миқдорнинг учдан бир қисмидан сал кўпроқ бажарилди холос. Фақат шу даврнинг ўзида 35 миллиард сўмдан кўпроқ пул Иттифоқ бюджетига кам тушади. СССР пенсия жамғармаси даромадлари ҳам худди шунга мутаносиб равишда таъминланмай қолмоқда. Бу аввало бир қанча республикаларнинг ўз территорияларида тушадиган бюджет даромадларини тақсимлашга доир қонун ҳужжатлари Иттифоқ қонунига ҳамда СССР Президенти ва республикалар давлат ҳокимияти олий идораларининг раҳбарлари томонидан қабул қилинган 1991 йилда мамлакатдаги ижтимоий-иқтисодий аҳволни барқарорлаштиришга доир битимга зиддир.

Мутлақо равшанки, давлат жорий харажатларни, шунингдек қабул қилинган ва эълон этилган дастурларни, айниқса пенсия таъминотини яхшилашга, болали оилаларга ёрдам беришга, аҳолини иш билан таъминлашга қаратилган ва бошқа ижтимоий дастурларни пул билан таъминлашни тўхтата олмайди. Бундай ҳол юз бермаслиги учун СССР Молия вазирлиги банкдан қарз олишга мажбур бўлди. Афсуски, юз берган аҳволдан қутулишнинг бундай йўли янги жиддий чалкашликларга олиб келиши мумкин. Бизнинг мувозанати бузилган бозоримизга қўшимча равишда кредит ресурслари ва аслида икки баравар кўп миқдорда нақд пул келмоқда. Агар аҳвол ўзгармаса бунинг оқибатида пулнинг тобора ўта қадрсизланишига дуч келамиз ва бу ҳол халқ хўжалиги ҳамда бутун мамлакат аҳолисининг, шунингдек ҳар бир жумҳурият аҳолисининг моддий аҳволини қийинлаштирувчи оқибатларга олиб келади.

Сизларни СССР пенсия жамғармасига, СССР ижтимоий суғурта жамғармасига ва давлат иш билан таъминлашга кўмаклашиш жамғармасига тушумларни таъминлаш учун республикаларда қабул қилинган қарорларнинг Умумиттифоқ қонунларига ҳамда молия ва кредит-пул муносабатлари муомаласи соҳасида мамлакатдаги ижтимоий-иқтисодий аҳволни барқарорлаштиришга доир битимга зид бўлган қисмининг амал қилишини янги Иттифоқ шартномаси имзоланиб бу масалаларга доир қонунлар шу шартномага мувофиқлаштирилгунга қадар тўхтатиб қўйишга чақирамиз.

Мамлакатнинг молиявий тартибсизликка оғиб кетишини тўхтатиш ва халқ турмуши янада ёмонлашишининг олдини олиш ишида ҳамжиҳатлик ва мададингизга умид қиламиз.

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИ
Москва, Кремль.
1991 йил. 4 апрель.

Тадбиркорлар ҳақида ҳикоя қиламиз

ФИНЛЯНДИЯ— АКБАРОБОД ҲАМКОРЛИГИ

Жумҳурият мебелсозлик саноати харитасида янги манзил пайдо бўлди. Қува районининг Акбаробод қишлоғида янги фабрика қурилиб, дастлабки маҳсулотини бера бошлади. Уни ташкил қилиш ҳақида Ўзбекистон мебель ишлаб чиқариш ҳудудий бирлашмаси бош дирекциясининг 1990 йил январидаги буйруғи чиққанда, фабрика раҳбари қўлида муҳрдан бошқа ҳеч вақо йўқ эди.

Ҳозирги кунга келиб корхонада 200 ишчи, асосан Навоий номли жамоа хўжалиги ўрамида яшовчи ёшлар меҳнат қилишяпти. Йил охиригача бу ерда ишловчилар сони 500 га етади. 10 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда.

Тўғриси, бундай тезкорликка дафъатан ишониш қийин. Фалон объект бир йилда қурилиб маҳсулот чиқарибди, деган гапни камдан-кам эшитамиз. Бироқ Акбаробод мебель фабрикаси тасодиф ёки осмондан тушган мўъжиза ҳам эмас. Бизда ҳали қурилиш тармоғидаги тартиб кескин ўзгаргани йўқ, — ҳамон фонд, лимит деган тушунчалар ҳукмрон. Технология масаласи ҳақида гап бўлиши мумкин эмас, у ҳамон эски. Бу ерда фақат бирлашма раҳбарияти янги корхонага мутасадди танлашда адашмаганлиги иш берди.

У кишини қуваликлар яхши билишади. 1965 йилда Қувада Андижон мебель фабрикасининг мўъжазгина цехи очилиб, унга Мусахон Улуғов бошлиқ этиб тайинланди. Цехда йигирматача одам ишларди. Бошлиқ тармоқ истиқболини ўша пайтдаёқ ҳис этиб, ишлаб чиқаришни кенгайтиришга киришди. Орадан икки йил ўтиб, Қувада мустақил мебель фабрикаси барпо қилинди.

Мусахон ака корхонани тинмай кенгайтириш билан бирга меҳнат жамоасини маҳаллий ёшлар ҳисобига мустаҳкамлаш ҳақида қайғурди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми дастлабки йилдаги 597 минг сўмдан 1987 йилга келиб 15,4 миллион сўмликка етди. Корхона нафақат вилоятда, балки бутун республикада номи тилга тушди. Меҳнатдаги катта муваффақиятлар учун жумҳурият партия-ҳукумати, мамлакат тармоқ вазирлигининг кўчма Қизил байроқлари ва бошқа қатор мукофотларга сазовор бўлди. Вилоятга ташриф буюрган хорижий делегациялар ва олий меҳмонлар комбинатга келмай кетмасдилар...

Вилоятда 1989 йил ёзида рўй берган хунук воқеалардан сўнг ишсизликни камайтириш учун қишлоқларда кичик корхоналар ташкил этиш кун тартибига қўйилди. Акбаробод қишлоғида олдин Қува мебель комбинатининг филиалини очиш кўзда тутилган эди. М. Улуғов филиалга мўлжалланган жойни кўриб қишлоқ фаоллари билан суҳбатлашгач, бу ерда мустақил корхона ташкил қилиш учун етарли асослар борлигини аниқлади ва таклифларини бирлашма раҳбарларига айтди. Ташкилотчи, дадил раҳбарнинг сўзи масалани ҳал қилди. Уни СССР халқ депутати Раҳматилло Аҳмедов, коммунист ва устоз пахтакор Муҳаммадмусо Шербўтаев, райкомнинг биринчи котиби Муҳаммаджон Носиров, республика халқ депутати А. Қаландаров ва бошқалар қўллаб-қувватлашди.

— Қурилиш қийинчиликлари ҳақида янги гап айтиш қийин, — дейди М. Улуғов. — Эски бинони мослаштириш, янгисини созлаш осон эмас. Бутун умид ўз қурувчиларимиздан. Лекин асосий масала етук мутахассис ва ишчиларни тарбиялашда, деб ўйлайман. Мен Қува шаҳридан бир неча ишчи-хизматчини таклиф қилдим, холос. Мақсадим — мана шу қишлоқ ёшлари орасидан мебелчилар етиштириш. Шу одамлар ўз қишлоғи ва қадрдон корхонаси обрўси учун қайғуришларини биламан. Орият degani кўп нарсага қодир. Қарабсизки, қуваликлар ва акбарободлик мебелсозлар ўртасида янги, сифати яхши маҳсулот чиқариш учун соф рақобат пайдо бўлади. Оқибатда харидорлар ютади.

Яқинда Фарғонада хушхабар эшитиб қолдик. Мебелсозлик соҳасида Финляндиянинг «Асикуло» фирмаси билан Акбарободда қўшма корхона очишга қарор қилинибди. 13 март куни бўлиб ўтган дастлабки келишув баёнотномасида таъкидланишича, ўзбек мебелсозлари финларнинг технология линиясини ўзлаштиришади ва жаҳон тан оладиган замонавий мебель буюмлари ишлаб чиқаришади. Айни қайси мебель буюмларини ишлаб чиқариш учун ускуна танлаш акбарободликларнинг ихтиёрида. Ҳозир Мусахон ака Улуғов Финляндия сафарига отланмоқда. Тадбиркор раҳбар ва унинг маслакдошларига оқ йўл тилаймиз.

А. АБДУБАННОПОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Пискент районидаги Навоий номли жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил 1860 гектар майдонга чигит экишади. Улар ҳосилдорликни 27,1 центнерга етказиб, жами 5500 тонна «оқ олтин» тайёрлашни кўзда тутишган. Айни пайтда далаларда 29 сеялка билан С—6524 навли чигит экилмоқда. Миришкорлар бу муҳим ишни 7 иш кунида якунлашни ният қилишган.
СУРАТДА: тракторга уруғ жойлаш пайти акс эттирилган.

А. МАЛЬЦЕВ туширган сурат.

КЎМИР ҚАЗИБ ЧИҚАРУВЧИ КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

СССР Президенти М. С. Горбачев 5 апрелда Кузбасс ва Воркутадаги кўмир қазиб чиқарувчи корхоналар бирлашмаларининг раҳбарлари билан учрашди.

Шахталар ишини йўлга қўйиш, шунингдек, хўжалик юритиш ва бошқарувнинг янги шаклларига ўтиш, жамоаларнинг улар меҳнати натижаларидан манфаатдорлигини кучайтириш масалалари муҳокама қилинди.

СССР Президенти СССР Кўмир саноати вазирлигига бир ой муддатда шу масалалар юзасидан корхоналар раҳбарларининг ва шахтёрларнинг фикрларини ҳисобга олиб, кенгайтирилган таклифлар тайёрлашни топширди.

Учрашувда СССР Бош вазири В. С. Павлов, РСФСР Вазирлар Кенгаши Раисининг ўринбосари И. Т. Гаврилов ва СССР кўмир саноати вазири М. И. Шчадов иштирок этдилар.

(ТАСС).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг ФАРМОНИ

АҲОЛИДАН ТИЖОРАТ СОЛИҒИ УНДИРИШГА ДОИР ИМТИЁЗЛАРНИ КЕНГАЙТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Озиқ-овқат маҳсулотлари ва саноат молларига янги нархлар жорий этилганлиги ҳамда харидорлар тижорат солиғи тарзида тўлайдиган пул миқдори ошганлиги муносабати билан **қарор қиламан:**

1. Иттифоқдош ва мухтор республикаларнинг ҳукуматларига тижорат солиғи ундиришдан ҳоли қилинадиган халқ истеъмоли моллари, бажариладиган ишлар ва пулли хизматларнинг турлари рўйхатини кенгайтириш тавсия этилсин.

2. Тижорат солиғидан олинадиган пулнинг ҳозир амал қилаётган 70 фоизини республикалар бюджетларига ва 30 фоизини Иттифоқ бюджетига ўтказиш тартиби сақлаб қолинсин.

3. СССР Вазирлар Маҳкамаси билан республикаларнинг ҳукуматлари тижорат солиғи тарзида аҳолидан ундириладиган пул ҳажмини анча камайтиришни кўзда тутиб, ушбу Фармонни бажариш юзасидан амалий чораларни кўрсинлар.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.
Москва, Кремль.
1991 йил 5 апрель.

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатидан

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсати Андижон область 145-Комсомолобод сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутати, Комсомолобод район Советининг раиси Абдукарим **Мўминов** 1991 йил 5 апрель куни вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қилади.

МАСЪУЛИЯТ МАВҲУМ ТУШУНЧА ЭМАС

Бугунги кунда вақтли матбуот нашрлари, телевидение, радиони кузатиб борган киши жамиятда рўй бераётган ўзгаришлардан турлича хулоса чиқариши турган гап. Назаримда давлат органларида ҳам, жамоат ташкилотларида ҳам қатъиятсизлик кўзга ташланмоқда. Эски уйни бузиб, янгисини қуролмай чодирда яшаётган одамга ўхшаб қолдик. Йилнинг эса совуғи, иссиғи бор...

Очиғини айтган яхши: кейинги пайтларда КПСС Марказий Комитети фаолиятига нисбатан эътирозлар ҳам айтила бошланди. Марказком томонидан қабул қилинган қарорлар охиригача ижро этилганини ва коммунистларнинг ана шу ҳужжатдан чуқур қониқиш ҳосил қилганлигини эслай олмайман. Боз устига марказдаги раҳбарларнинг ўзаро келишмовчиликлари партиянинг обрўсига путур етказмоқда. Ана шунинг оқибатида одамларда ҳатто давлат органларига нисбатан ҳам ишончсизлик пайдо бўлмоқда. Баъзан сиёсий қарорларни шошма-шошарлик билан қабул қиламиз. Қонун лойиҳалари ҳам гоҳ жамиятдаги воқеалар кетидан югурса, гоҳ улардан орқада қолмоқда.

Ана шундай бир пайтда Ўзбекистон коммунистлари ўзларининг Ҳаракат дастури ва Уставини қабул қилдилар. Ўзкомпартия XXII съездининг иккинчи босқичида, шунингдек Марказий Комитетнинг IV пленумида партиянинг нуфузи алоҳида суҳбат мавзуи бўлди. Биз қатъий қарорга келдик: агар жойларда коммунистлар масъулиятини кучайтирмасак, уларнинг фаолиятини жонлантирмасак, республика Компартиясининг Ҳаракат дастурини бажариш юзасидан изчил иш олиб бормасак партиянинг обрўсини мустаҳкамлаб бўлмайди. Сафимиздан чиқаётган кишилардан қўрқмаслигимиз лозим. Биз сафларимизнинг миқдорига эмас, онглилигига, кучқудратига таянишимиз зарур.

Сиёсий мустақилликнинг бир томони маҳаллий шароитнинг ўзига хос қирралари билан боғлиқ. Мен марказдаги бошқарув тузилмаларини кўр-кўрона қабул қилишдан тамоман воз кечиш керак, деб ўйлайман. Ахир, ипатоволиклар, ивановоликлар усули деб озмунча харажатларга тушдикми? Ёки бўлмаса ҳокимият бошқарувини олинг. Битта усулни қўллаб улгурмай, иккинчисини тақдим этишади. Дуппа-дуруст ишлаб турган қишлоқ Шўроларида ҳам Кенгаш ва ижроком деб қўшҳокимиятчиликни юзага келтирдик. Ноҳиялар раҳбариятини-ку, асти қўяверинг. Ахир ўзимизнинг маҳаллий шароитда оқсоқол, мингбоши элликбоши, ўнбоши, кайвонилар бўлган-ку? Уларнинг сўзига халқ кўпроқ қулоқ солган. Чунки улар сон-саноқсиз қарорлар қабул қилишмаган, диққинафас ишхоналарда биқиниб ўтиришмаган, одамлар билан ишлашган. Бугунги кунда халқимизга айнан ана шундай раҳбарлар керак.

Ноҳиямизда одамлар билан ишлашнинг анъанавий усуллари кенг тарқалган. Район партия комитети котиблари ва бўлим мудирлари ўз фаоллари билан бирга 1990 йилда 69 жойда очиқ суҳбат ўтказишди. Айниқса, меҳнаткашлар талабларини қондиришда масалаларнинг ўз жойида ҳал этилиши одамлардаги ишончни кучайтирмоқда. Ноҳиямиз ҳудудида ўн тўрт миллат вакиллари яшашади. Ҳар бир миллат вакиллари билан уларнинг ўз услубида, тилида сўзлашишга интиламиз. Натижада улар ҳам бизга ишонишаяпти. Биласизми, баъзан бирор муаммони айтилган муддат-

• Партия турмуши: нуқтаи назар

да ҳал қилолмасак-да, одамлар билан дилдан маслаҳатлашсак, уларнинг кўнгли тоғдек кўтарилади, завқ-шавқ билан меҳнат қилишади. Шунинг учун ҳам ўтган йили халқ хўжалигининг барча тармоқлари бўйича режалар ошириб уддаланди. Хўжалик, корхона ва ташкилотларнинг молиявий аҳволи яхшиланди. Ўндан ортиқ жамоат бинолари ҳашар йўли билан тикланди. «Нурота» давлат хўжалиги жамоаси йил якунига кўра Бутуниттифоқ мусобақасида ғолиб чиқди. Бу ютуқларда 88 та бошланғич партия ташкилотлари сафига уюшган 2400 нафар коммунистнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

Тўғри, ҳозир жойларда фирқалик билетларини топшириш, партия сафидан чиқиш ҳоллари учрамоқда. Бизнинг ноҳияда маҳаллий аҳоли вакилларидан бирор киши ҳам бундай ишга қўл урган эмас, чунки Ўрта Осиёликларда эътиқоддан, имондан воз кечиш қадим-қадимдан гуноҳ ҳисобланган.

Партия энди фақат сиёсий-тарбиявий ишлар билан шуғуллансин, деган фикр мутлақо нотўғри. Биз кишиларнинг моддий турмуш ва иш шароитларини яхшилаш учун ҳаракат қилишимиз лозим. Агар ҳозирги мураккаб шароитда КПСС жамиятдаги иқтисодий ва ижтимоий муаммолар билан шуғулланмаса унда унинг кимга кераги бор? Аммо гап ўша муаммоларга маҳкамачилик муносабатини йўқотиш устида кетяпти. Тўғри, партия қўмитаси бирор кекса кишининг уйини тиклаб бера олмайди. Аммо ана шундай хайрли ишга жамоатчиликни жалб қилиш ҳам масъулиятли юмуш-ку!

Биз партия кадрлари тўғрисида жуда кўп танқидий гаплар айтяпмиз. Уларнинг кўпчилигини ердан олиб ерга урдик. Баъзи ҳолларда ҳўлу қуруқ баравар ёниб кетди. Аммо хўжалик кадрлари билан ишлаш масаласи Советлар қўлига ўтгач ҳам жиддий ўзгариш сезилмаяптику? Назаримда, партия комитетларининг кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш соҳасидаги бой тажрибасидан кенг фойдаланишда давом этиш лозим. Зеро ҳар қандай ҳолатда ҳам раҳбар фаолиятини баҳолаш халқнинг ўз қўлида. Шундай экан, вақти-вақти билан раҳбарлар ишига оммавий тарзда муносабат билдириш усулларини қўллаш зарур.

Очиғи, мен Москва ёки Тошкентда партия анжуманлари бўлади деб эшитсам, кўнглимда ташвиш туғилади. Иш тузилишимизни яна ўзгартиришмасмикан, деб ўйлайман. Ҳали штатларни, ҳали маблағларни, ҳали машиналарни қисқартирамиз. Мақсад — маҳкамачиликни тугатиш. Аммо иккинчи томондан Советлар ва ижрокомларнинг маҳкамалари ҳисоб-китобсиз ошиб кетяпти-ку? Биттасини қисқартириб, иккинчисини кўпайтиришдан халққа нима фойда? Биргина Самарқанд вилоятининг ўзида назоратчи органларнинг 40 та идораси ишлаб турибди. Бири кетиб, иккинчиси келади... Ана шундай бир пайтда партия идорасидаги штатларни қисқартираверишш тўғримикин? Яшириб нима қиламиз, айнан ана шу номақбул усул жойларда партиянинг обрўсини тушириш учун ҳам бир туртки бўлди. Менимча, партия аппаратларидаги қолган штатларни, албатта, сақлаш зарур. Агар астойдил ҳаракат қилсак, ҳозирги иқтисодий шароитни ҳисобга олиб иш юритсак молиявий аҳволни яхшилашнинг йўллари топилади. Хуллас, ҳар қандай ҳолатда ҳам партия идоралари хўжаликларга молиявий жиҳатдан қарам бўлмаслиги керак.

Ижтимоий фикр жуда кучли нарса. Демоқчиманки, жамият ҳақида халқнинг ўртасида олиб борилган тарғибот кўп ўтмай акс-садо беради. Масалан, матбуотда танқидий мақолаларга ружў қўйдик, ўз-ўзини танқид дедик, ошкоралик дедик, натижада энди илиқ, самимий чиқишларни расмиятчилик, дейдиган бўлдик. Менимча, одамларда турмуш тарзимизга муҳаббат уйғотишимиз керак. Бу эса аввало ҳар бир коммунистнинг фаол ҳаётий позициясига, обрўсига, қолаверса, ёлқинли сўзига ҳам боғлиқ.

З. НУРИДДИНОВ,
Нурота район партия қўмитасининг биринчи котиби, вилоят партия қўмитаси аъзоси.

• Бозор иқтисодиёти ва ижтимоий таъминот

ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИ НИМА?

Ҳурматли редакция! Ҳаётимизда рўй бераётган қайта қуриш барча соҳаларга чуқур кириб бормоқда. Бу албатта ижтимоий таъминот соҳасида ҳам туб ўзгаришларга олиб келиши турган гап. СССР Пенсия жамғармаси тузилганлигини эшитдик.

Пенсия жамғармаси нима?

М. ҲАСАНОВА,
кўп болали она, Тошкент шаҳри.

* * *

Қуйида муштарийни қизиқтираётган саволга жавоб берилади:

— 1990 йил май ойида қабул қилинган «СССРда фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида»ги янги Қонун, 1990 йил 1 декабрь ҳамда 1991 йил 1 январдан СССР Олий Кенгаши томонидан жорий қилинган янги нафақалар аҳолининг барча қатламлари туб манфаатларини ўз ичига олади, нафақачилар ва кўп болали оилаларнинг эҳтиёжларига муносабатни тубдан ўзгартиради.

Пенсиялар тўғрисидаги янги Қонун 1991 йилда қисман жорий қилинишига қарамасдан, пенсия ва нафақалар тўлашга сарфланадиган харажатлар фақат бир йил мобайнида икки баробар ошади ва жумҳурият миллий даромадининг тўртдан бир қисмини ташкил этади.

Шу кунгача кўпгина пенсия ва нафақалар давлат ижтимоий суғурта маблағлари ҳисобидан тўланган эди.

СССР Вазирлар Кенгаши ва ВЦСПСнинг 1990 йил 15 августдаги қарорига кўра СССР Пенсия жамғармаси тузилди. Бу ташкилот ихтиёрий равишда кўпчилик иттифоқдош жумҳуриятларнинг келишуви билан ўзаро манфаатли асосларда ташкил этилди, уларнинг ҳар бири бу жамғармада ўз мухтор вакилига эга.

Пенсия жамғармаси мустақил молия-банк системаси бўлиб, унинг маблағлари давлат бюджети таркибига кирмайди. Ҳеч ким унга хўжайинлик қилиш ҳуқуқига эга эмас. Бу маблағлар қатъий белгиланган мақсадларга сарфланади.

СССР қонунчилигида белгиланган қарилик, ногиронлик, боқувчисини йўқотганлик, кўп йиллик хизмати учун ва бошқа турдаги пенсиялар, бола бир ярим ёшга етгунча қараб турганлик учун ва болаларга бир ярим ёшдан олти ёшгача ойлик нафақалар тўлаш вазифаси жамғарма зиммасида.

Яшаш қиймати даражасининг ўзгариши ва иш ҳақининг ўсиши муносабати билан пенсия миқдорларини ошириш масалалари Пенсия жамғармаси маблағи ҳисобидан ҳал қилинади.

Пенсия жамғармаси пенсионерлар, ногиронлар, болалар ва аҳолининг бошқа қатламларини ижтимоий ҳимоя қилишга доир жумҳурият дастурини амалга оширишда қатнашиш муҳим аҳамиятга эгадир.

СССР Пенсия жамғармаси ташкилий таркиби аниқланди. Унинг Ўзбекистон жумҳурият бўлими ташкил қилинди. У ўзининг амалий фаолиятини Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги бўлимлари, шунингдек район ва шаҳарлардаги вакиллари орқали амалга оширади.

Пенсия жамғармаси буларнинг ҳаммасига пулни қаердан олади, деган савол туғилади?

Мулкчилик шаклидан қатъи назар, барча корхона, ташкилотлар, муассаса, кооперативлар ҳамда якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи шахслар давлат ижтимоий суғурта бадаллари тўлайдилар.

СССР Президентининг 1990 йил 4 октябрдаги Фармонига мувофиқ, давлат ижтимоий суғурта бадаллари тарифи 1991 йил учун меҳнатга ҳақ тўлаш фонди ҳажмининг 26 фоизи миқдорида белгиланган. Албатта, бу миқдор бирмунча кўпроқ, сабаби илгари ажратилган маблағлар пенсия ва нафақалар тўлашга сарфланадиган барча маблағларни қопламаслиги мумкин эди.

Ўтган йил 15 майдаги «СССР фуқароларининг пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ 1991 йил 1 январдан бошлаб барча ишлайдиган фуқаролар бу жамғармага иш ҳақларининг 1 фоизи миқдорида бадал ўтказадилар. Бу билан улар пенсия билан таъминлаш учун сарфланадиган маблағларни тўплашда қатнашадилар.

Барча корхона, ташкилот, муассасалар ва айрим фуқароларни шартнома асосида ишга ёлловчи шахслар суғурта тўловчи сифатида СССР Пенсия жамғармасининг шаҳар ва район вакилларидан ўтишлари шарт. Бюджетдан маблағ билан таъминланадиган ташкилотлар ойида бир марта, ойнинг иккинчи ярми учун иш ҳақи тўлаш белгиланган кунда бадал тўлайдилар. Бошқа ташкилотлар, мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклидан қатъи назар, бадалларни ойнинг биринчи ярмидагидек иккинчи ярмида ҳам иш ҳақи тўлаш белгиланган муддатларда тўлайдилар.

Айрим фуқароларни шартнома бўйича ишга ёлловчи шахслар бадални ҳар ойда иш ҳақи берилган ойдан кейинги ойнинг бешинчи кунига қадар тўлашлари керак. Суғурта бадалларини тўлаш тўлов топшириқномалари орқали тегишли банк бўлимига пул ўтказиш йўли билан, шартнома бўйича айрим фуқароларни ишга ёлловчи шахслар эса СССР Пенсия жамғармасига нақд пул тўлашлари йўли билан амалга оширилади.

Ўтказилиши керак бўлган бадаллар белгиланган муддат ичида ўтказилмай қолса, қарз ҳисобланади ва унга жарима қўшиб ундирилади.

Пенсия жамғармасига бадаллар ўтказиш учун банкларнинг барча бўлимларида 829 рақамли махсус ҳисоб очилган. Бунга ҳар бир корхона, ташкилот, муассасалар суғурта бадалларини ўтказишлари керак. Фуқароларнинг мажбурий суғурта бадалларини тўлаш шартлари, якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи фуқароларни давлат ижтимоий суғурта қилиш тартиби тўғрисида биз барча вилоят, район ва шаҳарларга йўл-йўриқлар, қўлланма ҳужжатлари ва бланкалар формаларини юборганмиз. Жойларда фақат уларнинг бажарилишини таъминлаш керак, холос.

Пенсия жамғармаси маблағини сарфлашнинг аниқ тартиби белгиланган.

Бевосита корхона, ташкилот ва муассасаларда пенсия таъминотининг суғурта бадалларидан қарилик пенсияси ва икки турдаги нафақа: болалар бир ярим ёшга етгунча унга қараб турганлик учун бериладиган нафақа ва ҳар бир болага бир ярим ёшдан олти ёшга тўлгунча ҳар ойда бериладиган нафақа тўланади. Пенсиялар ижтимоий таъминот идоралари томонидан берилган топшириқнома асосида тўланиши керак. Бевосита корхона, ташкилот ва муассасаларда ташкил этилаётган комиссияларнинг қарорлари нафақалар тўлаш учун асос бўлади.

Қарилик пенсияси «СССРда фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида» 1990 йил 15 майда қабул қилинган Қонуннинг 24-моддасига қатъий амал қилинган ҳолда берилиши шарт.

Буни қуйидагича тушунмоқ лозим: уруш қатнашчиларига, ишчилар ва мастерларга, ишлаётган ногиронларга, шунингдек қишлоқ жойлардаги мактабларда ўқитувчи бўлиб ишлаётганларга, мактабгача, мактабдан ташқари ва бошқа болалар муассасаларидаги педагог ходимларга, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот муассасаларидаги тиббиёт ходимларига, Қизил Ярим ой жамияти, меҳр-шафқат ҳамшираларига пенсия оладиган иш ҳақлари ҳисобга олинмасдан тўла миқдорда тўланади.

Бошқа барча ишлаётган пенсионерларга қарилик пенсияси агар улар корхона, ташкилот ёки муассасалар маъмурияти билан муддатли шартнома тузсаларгина тўла миқдорда берилади. Агар ишлаётган пенсионерлар муддатли меҳнат шартномаси тузмасалар, 1991 йил 1 январдан кўрсатилган тартибга кўра уларга пенсия тўланмайди.

Шу билан бирга, муддатли меҳнат шартномаси тузмаган пенсионерларга 1993 йил 1 июлга қадар қарилик пенсияси тўлаш СССР Вазирлар Кенгашининг 1979 йил сентябридаги «Халқ хўжалигида ишлаётган пенсионерларни моддий рағбатлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида кўзда тутилган олдинги тартиб сақланиб қолади. Қарилик пенсияси иш жойида ўтган ой учун иш ҳақига қўшиб тўланади.

Пенсия жамғармаси — тамомила янги ташкилотдир, у ўзининг бошланғич фаолияти даврида кўчирма маблағи бўлмаганлиги учун молиявий қийинчиликка учради. 1991 йилнинг дастлабки бир ярим ойида, Пенсия жамғармаси қарз олди, бироқ яқин кунларда пенсия ва нафақаларни ўзининг шахсий маблағларидан тўлайди.

Шунинг учун корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, кооперативлар тегишли бадалларни дарҳол Пенсия жамғармасига ўтказишлари шарт. Молиявий интизом, бундан ташқари пенсионерлар, ногиронлар, кам таъминланган оилалар олдидаги маънавий бурчимиз ҳам ана шуни тақозо этади.

Ҳозир Пенсия жамғармасига маблағ ўтказишда ниҳоятда ноқулай, мураккаб вазият юзага келди. Келиб тушган маблағлар пенсия ва нафақалар тўлаш учун зарур бўлган пул миқдорининг ўн фоизини ҳам ташкил этмайди. Ижтимоий таъминот органлари ва янги тузилган Пенсия жамғармаси ходимлари шу кунларда пенсионерлар ва нафақа олувчилар моддий жиҳатдан таъминланиши хавф остида қолмаслиги учун қизғин иш олиб бормоқда. Бу хайрли ишни амалга оширишда Пенсия жамғармаси ҳисоблари очилишини ва бу ҳисобларга суғурта бадаллари ўз вақтида ва тўла тушиб туришини доимо назорат қила бориш банк ташкилотларининг муҳим вазифаси. Бироқ бу муҳим ишни тўла ҳал этиш ва Пенсия жамғармасини қўллаб-қувватлашга халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари ижроия қўмиталари, вазирликлар, идоралар, бирлашмалар билан биргаликдаги саъйи-ҳаракатлар орқали эришиш мумкин. Шу кунларда биз ана шундай ёрдамга жуда муҳтожмиз.

С. ХЎЖАЕВА,
Ўзбекистон ССР ижтимоий таъминот вазири.

Пахтачи районидаги техникани таъмирлаш корхонасида йилига 1200 дан зиёд пахта териш машиналари жорий ремонтдан чиқарилиб, қайта таъмирланади. Яқинда бу ерда терим механизмлари учун тишли ғилдираклар тайёрлаш линияси ишга туширилди.

Эндиликда бу ускуна учун хўжаликлардан буюртма қабул қилиш ва уларни жойларга етказиб бериш давом этмоқда.

СУРАТЛАРДА: чилангар М. Эшназарова (чапда), тайёр ускуналарни жўнатиш пайти ва (ўнгда) кўтарма кран ҳайдовчиси Х. Яхшиликовларни кўриб турибсиз.

Тоҳир НОРҚУЛ олган суратлар.

КОРХОНАЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ИСТИҚБОЛЛАР ОЧМОҚДА

Тошкентда «Ўзбекистон ССРда Корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонуни юзасидан семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Семинар-кенгашда Тошкент шаҳридаги, Сирдарё, Жиззах ва Тошкент вилоятларидаги бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари, концернлар, вазирликлар, идоралар, илмий-тадқиқот илмгоҳларининг вакиллари, халқ депутатлари Тошкент шаҳар ва вилоят Кенгашлари раисларининг ўринбосарлари иштирок этдилар.

Семинар-кенгашда қабул қилинган қарор билан боғлиқ кўпгина масалалар муҳокама қилинди. Йиғилганлар эътибори бирлашмаларга, корхоналар ва ташкилотларга солиқ солиш, конверсияни жорий этиш натижасида вужудга келаётган муаммоларга қаратилди. Қабул қилинган Қонун ишлаб чиқарувчиларни фаолроқ меҳнат қилишга ундаши кераклиги, ташаббус ва омилкорликни кенгайтиришда ёрдам бериши таъкидланди.

Кенгаш иштирокчилари кичик корхоналар фаолияти ва ижара усулини жорий этиш борасидаги иш тажрибасини умумлаштирдилар. Саноат корхоналари ва бирлашмалари 1992 йилда ишлашга қандай тайёргарлик кўраётганлигига, уларни моддий-техник жиҳатдан пухта таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

Семинар-кенгаш ишида Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Р. Р. Ражабов иштирок этди.

Бундай семинар-кенгашлар республиканинг бошқа минтақаларида ҳам ўтказилади.

(ЎзТАГ).

• «Совет Ўзбекистони» рўзномаси ижрони текширади

ЛАБ ЯЛАШ

ЁКИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДАГИ ТУЯМЎЙИН-НУКУС СУВ ҚУВУРИДАН БУГУНГИ КУНДА ИЧИМЛИК СУВ ЎРНИГА БЕҲИСОБ ВАЪДАЛАР ОҚИБ ТУРГАНИ ХУСУСИДА

Орол денгизи «сув-сув» дея тамшаниб ётибди. Минтақада истиқомат қилаётган аҳоли ичимлик сувга зор. Туямўйин—Нукус оралиғида тоза сув ўтказгич улкан қувур қурилишига 1982 йили қўл урилганди-ю, лекин у ҳамон фойдаланишга топширилгани йўқ.

Шуни мулоҳаза этарканмиз, ҳамкасбимиз — «Совет Қарақалпақстаны» рўзномаси бош муҳаррири Ш. Уснатдиновнинг қуйидаги ҳикоятини эсладик.

...Қадим замонларда бир чўпон ўғилларим беғам бўлиб ўсмасин, ҳушёр, чаққон азаматлар бўлиб етишишсин, деган ниятда бир тадбир қўллабди. Эрта саҳарда қўрага бориб: «Қўйларга қашқир тегди!» деб бақирибди. Болалари қўлига илинган нарсани кўтариб қўрага югуришибди. Қарашса, ҳеч нарсадан дарак йўқ эмиш.

— Қашқир қани? — дейишибди ўғлонлар отага юзланиб.

— Қашқир ҳам келиб қолар, болаларим, — дебди чўпон. — Мен сизларни синамоқчи эдим-да.

Чўпон шундай «синови»ни уч-тўрт бор такрорлабди. Ҳар сафар болалари югуришиб боришарди-ю, қўрада ҳеч нарсани кўришмасди. Кунлардан бир кун қўрани қашқирлар тўдаси босибди. Қари чўпон неча бор: «Қашқир босди қўрани» деб бақирса-да, ўғиллари чиқишмабди — «кундаги синов-да» деб хотиржам ўтираверишибди. Кун ёйилиб — эранқаран бўлганда уйдан ташқарига чиқишса, қўрадаги қўйларни ҳам, қари чўпонни ҳам қашқирлар тўдаси ғажиб ташлаганини кўришибди.

Иншоотни барпо этаётган қурилиш ташкилотларининг раҳбарлари ҳам бамисоли чўпон бобо тадбири каби иш тутишмоқда, синов устига синов ўтказиб, сўзу ваъдаларида бурд қолмади.

Ахир ўйлаб кўринг: дастлабки муддат 1989 йил эди. Ҳатто 18 май куни Нукусга қувур орқали тоза ичимлик сув етказиб берилиши тантанали нишонланиши белгилаб қўйилган эди. Бироқ ваъдадан путур кетди. Ўтган йили ҳам неча марталаб янги муддатлар белгиланди. Аммо улар ҳам ёлғон бўлиб чиқди. Энди нукуслик фуқаролар ваъда хирмонлари жонга тегди, ваъда билан чанқоқ босилмайди, қуруқшаган лабни қуруқ ваъда билан эмас, амалий иш — улкан водопровод қувурига тегишли барча катта-кичик иншоотларни мукаммал қуриб, фойдаланишга топшириш билан чанқоқни қондириш мумкин, дейдиган бўлиб қолишди.

Хўш, объектдаги ҳозирги аҳвол қандай ўзи? Дастлаб шуни айтиш керакки, гап кўпу иш оз. Буюртмачи билан ижрочи, қурувчи билан монтажчи ташкилотлар ўртасида бир-бирини қўллаб-қувватлаш фазилатлари етишмай турибди. Улар аравани турли томонга тортишмоқда. Оқибатда деярли қуриб бўлинган иншоотни фойдаланишга топшириш вақти чўзилиб кетяпти. Қабул қилиб олувчи ишчи комиссия калаванинг учини йўқотиб қўйган чамаси. Қайси объектни қачон қабул қилиш ҳақида комиссия аъзолари аниқ режага эга эмас.

Минтақа аҳолиси эса ичимлик сувга кўз тикиб, лаб ялаб турибди. Республика аҳолисини ичимлик сув билан таъминлаш ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга долзарб масала даражасига чиқди. Қорақалпоғистон қишлоқлари аҳолисининг атиги бешдан бир қисми водопровод тармоқларидан сув ичяпти. Аҳолининг қолган қисми очиқ ҳавзалардаги тозаланмаган сувдан тановул қилмоқда. Бу эса кишилар орасида касалликларнинг кўпайишига йўл очмоқда.

Иншоот қурилишидаги мавжуд вазият ичимлик сув билан таъминлаш масаласи ўткир бўлиб турганини таъкидлайди. Шу важдан партия, совет ва жамоат ташкилотлари улкан иншоот қурилишидаги ишларнинг боришини аниқ назорат остига олишлари шарт.

— Туямўйин-Нукус сув ўтказгич иншооти қурилишининг боришини таҳлил қилиб чиқдик, — дейишди бизга Қорақалпоғистон республика партия комитети ижтимоий-иқтисодий масалалар бўлимида. — Таҳлил шуни кўрсатдики, қурилишнинг кўпгина қатнашчилари масаланинг моҳиятини ҳамон тўла англаб етишмаяпти. Бу эса иншоотни фойдаланишга топшириш муддатларига амал қилиш масъулиятини унутишга олиб келди.

Гапнинг очиғи, бугунги кунда 245,6 километр узунликдаги Туямўйин-Нукус сув ўтказиш тармоғи қурилиб бўлган. 32,2 километрлик Нукус-Халқобод. 11,5 километр узунликдаги Халқобод—Кегайли тармоқларидаги қувурлар хандақларга ётқизилган. Ҳатто улар ҳимоя материаллари билан ўраб ҳам бўлинди. Лекин «Аралводстрой» махсус қурилиш бирлашмаси ўтган йили ушбу объектда капитал маблағларининг 73 фоизинигина ўзлаштирди. «Бустанводстрой» тресги қолоқликка йўл қўйди. «Приаралводстрой» «Каракалпакводстрой» трестлари объектдаги топшириқларни 12—18 фоизданга кам бажаришди. Нукус шаҳридаги сув тақсимлагич қурилиши барбод берилди. Иккита резервуар (тозаланган сув сақлагич) синаб кўрилмади ҳам. Хлор сақлагич база қурилиши тугалланмади. Сув тақсимлагич объектида технология ва электр ускуналар монтажи чала қолди. Унга доимий электр энергия етказиб берадиган тармоқдаги ишлар тўла бажарилмади.

Асосий қурилиш бирлашмаси Туямўйин-Нукус сув ўтказгичи электр тармоқларини ҳимоялаш ишларини ора йўлда қолдирди. Нукус-Чимбой-Тахтакўпир тармоғидаги ишлардан ҳам кўнгил тўлмайди. Кегайли сув тақсимлагич иншооти қурилишида топшириқдаги ишларнинг ярмигина адо этилди. Чимбой ва Тахтакўпир участкаларидаги аҳвол ҳам бундан яхши эмас. Туямўйин-Нукус сув қувури иншооти қурилишидаги алоқа ҳамда телемеханика тармоқларини барпо этишда ачинарли аҳвол юз берди. Шуманай, Қораўзак, Тахтакўпир участкаларида ётқизилган қувурлар ҳатто синаб ҳам кўрилмади. Синов ўтказишга ҳозирлик ҳам аслида етарли эмас.

«Туямуюнгидрострой» қурилиш бошқармаси — асосий ишларни бажарувчи катта бунёдкор. Бироқ улар кўп ҳолларда объектларни қуришга тайёрлаш ишларинигина адо этиш билан ўралашиб қолишди. Тўғри, бу объектларда топшириқ уч ҳисса ортиғи билан бажарилди. Аммо нисбатан қулайроқ ишларни бажариш билан мағрурланган «Туямуюнгидрострой» қурувчилари ишга тушириладиган иншоотлардаги юмушларни бажариш топшириғини барбод бердилар — 2,5 миллион сўмлик ўрнига бор-йўғи 1,5 миллион сўм капитал маблағ ўзлаштиришди. Бу ҳам етмагандек, ана шу ташкилот қабул қилувчи ишчи комиссия кўрсатган чала ишларни амалга оширишни чидаб бўлмас даражада суст олиб бормоқда.

Иш юритишдаги шу каби қовушмаслик, бир-бирини қўллаб-қувватламаслик туфайли республика партия комитети бюросининг 1989 йил сентябрь ойидаги мажлиси қарори бажарилмай қолиб кетди. Бюро эса ўз қарорининг ижроси ҳақида астойдил кураш олиб бораётгани йўқ. Аҳён-аҳёндагина бюро мажлисларида шу масалага сал-пал назар ташлаб қўйиш билан кифояланишмоқда. Оқибатда 1989 йил охирида ишга туширилиши режалаштирилган тоза ичимлик сув етказиб берувчи тармоқ қурилиши тўла-тўкис тугалланмай, ҳамон унинг ишга туширилиши муддатлари бот-бот ўзгариб турибди.

Шу ўринда бир ҳолатни алоҳида таъкидлаб ўтиш керак. Туямуюн-Урганч сув ўтказгичи Қорақалпоғистондаги сув тармоғи қурилишидан кейин бошланган бўлса ҳам Хоразм вилояти пойтахти аҳолисини аллақачон обиҳаётдан баҳраманд қилди. Кеч бошлашса ҳам эрта ишга туширишди. Қорақалпоғистонда эса камчилик-нуқсонларни тезроқ бартараф қилиш ўрнига баҳона излашмоқда. Худди халқ мақолида айтилганидек, «Ишлайдиган имкон қидиради, ишёқмас баҳона излайди». Нукусликлар ичимлик тоза сув келишини тоқатсизлик билан кутишмоқда. Лаб ялаш етар.

Ж. ХОЛҚОСИМОВ,
Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

(Давоми. Боши биринчи бетда).

си жўш урадигина эмас, у ернинг ҳақиқий хўжайинига айланиб қолади.

Мен ҳам ҳаётим давомида пахтага меҳр қўйиб келдим. Чунки у бизнинг тирикчилик манбаимиз эди. Лекин бундай манфаатдорлик фақат инсон омилига эътибор берилган шароитдагина амалга ошиши мумкин. Бўлимимизга вилоятдан ёки райondan вакил келиб қолса, қуйидагича суҳбат, ҳол-аҳвол сўрашув бўлиб ўтарди.

— Хўш, Эгамберди ака, ғўзанинг авжи қалай?

— Ҳа, ёмон эмас. Барча карталарда ниҳоллар баравж ўсяпти.

— Планни дўндирсангиз керак?

Бу йил алоҳида йил. Шунинг учун ҳам мажбуриятни ҳам қоплайдиган даражада ҳосил етиштирарсизлар?

— Албатта, ҳаракат қиламиз. Бунинг учун барча ишчи кучлари-ю, техникани жалб этамиз...

Бундай суҳбатлар ҳаётимда жуда кўп бўлиб ўтган. Лекин ҳар гал ачинардим. Ўзимгаям, вакилнинг ҳолига ҳам, пахтакорга ҳам. Чунки вакил ҳам фақат пахта ҳақида суриштиришга мажбур эди. Хўш, мамлакатга мўл-кўл пахта етиштириб бераётган пахтакорнинг турмуши қандай ўтяпти? Тирикчилиги, уй-жойи, томорқаси қандай? Қанча маош оляпти-ю, бу пул унинг оиласини боқишга, тўй-ҳашамига етадими? Бу ҳақда суриштирадиган одам кам эди.

Ер ҳам хўжайинга муҳтож эди. Деҳқон далага зўрбазўр келар, бир амаллаб кунини кеч қиларди. Чунки ишласа-ишламаса арзимаган маош оларди-да. Шу боис хўжалик даласида камроқ куч сарфларди-ю, асосий эътиборни томорқасига қаратарди.

ҲАҚИҚИЙ ИЖОДКОР ЎЗИМИЗ

Энди эса давр бошқа. Агар инсон омилига эътибор кучайса, деҳқон ернинг ҳақиқий хўжайинига айланар экан. Демак, ҳақиқий ижодкор юқоридан келган мутахассис эмас, балки деҳқоннинг ўзи. Меҳнатни ташкил этишнинг илғор усуллари — бригада, оила, ижара пудрати жорий этилган жойларда деҳқон ерга, ер эса ўз хўжайинига эга бўлмоқда. Фикримни далиллаш учун узоққа бориб ўтирмай ўзимизнинг хўжалигимиздан мисол келтира қолай.

Чўлни ўзлаштириш мақсадида бундан роппа-роса ўттиз йил аввал келган эдик. Ўшанда бу ерларга кўпчилик бўлиб сув чиқардик. Ерлар текисланди. Тошбақа-ю, турли даррандаларни териб ташлашга тўғри келди. Давлат хўжалиги ташкил этилди. Ўшандаёқ инсон ҳақида ғамхўрлик қилишга келишилган эди. Яъни пахта етиштириш билан бирга кўплаб боғ-роғлар яратдик. Бу боғларнинг айримлари ҳозир ҳам мўл ҳосил бермоқда. Полиз, сабзавот экинлари ҳам етиштириларди. Ахир, чўлқуварларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш зарур эди-да. Турмушимиз ҳам яхшилана борди, уйли-жойли бўлдик, мол-ҳолларимиз кўпайди, қўша-қўша тўйлар қилдик.

Кейинчалик пахта экишга берилиб кетилди. Бунинг учун эса қўшимча ерлар зарур бўлиб қолди. Боғ-роғлар ичига ҳам пахта экилди. Ҳатто одамларнинг эшиги тагигача пахта экилган пайтлар бўлди. Алмашлаб экишдек муҳим агротехник тадбир эса унутилди. Режа кетидан қувиш эса оғир оқибатларга олиб келди. Ернинг унумдорлиги пасайди. Кучсизланган ер мўлжалдаги ҳосилни бермагани устига ҳаддан ташқари кўп минерал ўғит солиниши натижасида ер берч бўлиб қолди. Шу сабабли ҳам беморланган экин майдонларини даволаш ўрнига қўшиб ёзишлар бошланди.

Ўша пайтда виждонли деҳқонлар бундай ярамас иш билан шуғулланишдан бош тортишди. Жумладан мен ҳам шундай йўл тутдим. Ахир, ҳалол пешона тери билан ҳосил етиштиришга нима етсин. Ўша ҳалоллиги туфайли марҳум Тоғай Идиқулов Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди. Чунки бўлимимиздаги майдонларнинг бир қисмига беда, бир қисмига буғдой экардик. Алмашлаб экиш туфайли ҳар йили мўл ҳосил олардик. Йиллик режаларимизни эса ҳамиша ортиғи билан бажариб турдик.

Бу ишлар деҳқонларимизнинг турмуш даражасини кўтаришда яхши омил бўлди. Лекин ҳали қишлоқ меҳнаткашларининг фаровонлик даражаси шаҳарликларникидан анча орқада. Бинобарин, аҳолининг рўзғорини яхшилаш учун унинг томорқасидан ҳам мўл ҳосил олишга эришилиши зарур эди. Шахсий чорва моллари эса озуқа етишмаганлиги туфайли камайиб борарди. Ҳатто иш шу даражага бориб етдики, қишлоқ кишилари чорвачилик маҳсулотлари-ю, мева-сабзавотни ҳам шаҳардан ташиб келтиришга мажбур бўлди. Бу деҳқон ва қишлоқда яшайдиган бошқа касб эгаларининг имкониятинчекланганидан, тўғрироғи, қўли боғлиқлигидан далолат берарди. Ахир ўйлаб кўринг, наҳотки қишлоқ кишисининг ҳовлисида қорамол ёки қўй маърashi эшитилмаса?

Биз кейинги беш йилдан бери хўжалик ҳисоби асосида ишлаяпмиз. Бу қисқа муддатда ўзининг ижобий натижасини берган усул. 1986 йилда ҳосилдорлик гектар ҳисобига 28,8 центнерни ташкил этган бўлса, 1990 йилда эса бу кўрсаткич 29,4 центнерга кўтарилди. Ўтган йили давлатга режадаги 1110 тонна ўрнига 1221 тонна пахта сотилди. Даромад ҳам шунга яраша бўлди. Жами сотган пахтамизга бир миллион 119 минг 515 сўм олишимиз керак эди. Шундан ҳосил етиштириш учун 153764 сўм харажат қилинди. Олинган фойда эса 965751 сўмни ташкил этди. Ижара ва амортизация ҳақларига кетган пул 443430 сўм бўлди. Демак қўлга олинадиган иш ҳақи 522321 сўм.

Бўлимимиздаги бешта бригаданинг ҳаммаси ижара пудрати асосида ишлайди. Мустақиллик тўла таъминлангач, ким қанча кўп ва сифатли маҳсулот етиштирса, шунга яраша ҳақ олади. Расул Мўминов бошлиқ бригада барча харажатларни чиқариб ташлаганда 88 минг сўмдан зиёд даромад олди. Қубой Шербўтаев бригадаси эса 84 минг сўмдан зиёд, Шербой Каримов бригадаси 76 минг сўмдан ортиқ даромад кўрди. Хўш, бу маблағ оилаларга қандай тақсимланади? Масалан, ўша Шербойнинг бригадасида атиги уч оила меҳнат қилади. Агар 76 минг сўм ўртача учга бўлинадиган бўлса, 25 минг 333 сўмдан тўғри келади. Қолган жамоалар ҳам ўзига хос иш ҳақи олади. Демак, ҳалол меҳнат билан ҳам яхши даромад олиш мумкин экан.

Хўш, бу ютуқларимизнинг боиси нимада? Боиси шундаки, одамларимизнинг уй-жойдан, рўзғордан кўнгли тўқ. Ҳозир ҳамманинг уйида қорамоли, қўй-эчкиси бор. Айниқса, жумҳуриятимиз Президентининг Фармони туфайли аҳолининг шахсий чорвасига етарли даражада ем-хашак тарқатилаётир. Бунинг учун бўлимимиз ҳудудида беда, маккажўхори етиштиряпмиз. Ўтган йили ҳар гектар майдондан 67 центнердан макажўхори ҳосили олинди. Ҳозир 150 гектарли бедазоримиз бор. Кузда 65 гектар майдонга буғдой сепдик.

Булар яхши, албатта. Лекин пахтакорларга техника етказиб берувчи машинасозларга, ихтирочиларга айтадиган гапим бор. Ҳанузгача пахтани тоза терадиган машиналар яратилгани йўқ. Чунки чўлда одам кам бўлгани учун тўкилган пахтани териб олишга ишчи кучи етишмайди. Биз мана кўп йиллардан бери ҳашарчиларсиз ишлаб келамиз. Ҳосилни фақат машиналар билан териб оламиз, аммо тўкилган ҳосил увол бўлиб қоляпти.

Яна битта гап. Ғўза баргини тўктиришда инсон саломатлигига зарарли деб ҳисоблаб, ишлаб чиқаришдан олиб ташланган бутифос ўрнига ҳали самаралироқ дори тайёрлангани йўқ. Ўша хлоратмагний ҳам экинни куйдириб юбориб, ҳосилдорликни пасайтириб юбормоқда. Германиядан нақ олтинга сотиб олинаётган дропп препарати эса биринчидан, қиммат, иккинчидан эса у ишлатилган жойларда ғўза барги тўкилиши чўзилиб, 15-20 кунга бормоқда. Агар ана шу муаммолар ҳал этилса, кўнгилдагидек иш бўларди.

Мана ўлкамизга фасллар келинчаги баҳор келди. Яна деҳқоннинг беором кунлари бошланди. Зеро, бозор иқтисодиётига ўтилаётган, ҳамма нарсанинг нархи тинимсиз ошиб бораётган шароитда бутун халқимиз деҳқонга, унинг даласига кўз тикиб турибди. Бинобарин, халқимизни тўйдириш, уни кийинтириш ўзбек деҳқонига боғлиқ. Унинг даласида қанчалик мўл пахта, мева-сабзавот етиштирилса, элимиз дастурхони шунчалик тўкин, кийими бут бўлади. Даромади ҳам шунга яраша юқори бўлади.

Айни пайтда қишлоқ меҳнаткашлари яқинда бўлиб ўтган қурултой таассуроти билан яшамоқдалар. Бу анжуманда пахта майдонларини қисқартириб, режаларни ҳосилдорликни ошириш ҳисобига бажариш ҳақида гап борди. Пахтадан бўшаган майдонларда эса мева-сабзавот ва озуқа экинларини кўпайтириш ҳақида келишиб олинди.

Биз ҳам шундай қиляпмиз. Пахта майдонларимизни бирмунча қисқартирдик. Унинг ўрнига чўлқуварларимиз учун мева-сабзавот маҳсулотлари етиштирамиз. Боғ-роғлар барпо этдик. Буларнинг ҳаммаси жумҳуриятимиз ҳукуматининг биз, қишлоқ меҳнаткашлари ҳақидаги ғамхўрлигининг ёрқин ифодасидир.

Азиз ҳамкасблар, бободеҳқонлар! Сизга мурожаат қилиб айтмоқчиманки, бу йил ўтган йили эришилган ютуқларни мустаҳкамлайлик. Зеро, пахта қадри ошмоқда. Шу боис қўй йилини қутбарака йилига айлантирайлик!

Отахоннинг дил сўзларини махсус мухбиримиз Ш. МИРҲАБИБОВ ёзиб олди.

ЕТУК ОЛИМ ВА МУРАББИЙ

Фанимиз заҳматкашлари

Фалсафа фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, Беруний номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофотининг лауреати Омонуллахон Файзуллаев табиатшуносликнинг фалсафий масалалари, илм тарихи, диалектика соҳасида мутахассислар эътиборига сазовор бўлган таниқли олимдир.

У дастлаб Тошкент темир йўллар транспорти, Низомий номидаги Тошкент педагогика институтларида, ТошДУда дарс берди. Студентлар унинг таъсирчан лекцияларини зўр қизиқиш билан тинглардилар. У фалсафа илми билан ҳам қизиқиб, аста-секин табиатшуносликнинг фалсафий масалалари ва айниқса, Ўрта Осиёда фан ва фалсафа тарихи билан мустақил равишда изчил шуғулланди.

Файзуллаевнинг илмий қизиқиши, илмий-тадқиқот доираси кенг, қатор соҳаларни қамраб олган. У биринчи бўлиб Ўрта Осиё мутафаккирлари Беруний ва Ибн Сино ўртасидаги илмий мунозаранинг ҳозирги замон фани учун аҳамиятини ўрганиш бўйича тадқиқот олиб бориб, қатор мақолалар нашр эттирди. Муҳаммад Хоразмийнинг математикага қўшган ҳиссаси ҳақидаги биринчи мақолалар ҳам Файзуллаев қаламига мансубдир. У космик тадқиқотлар, юлдузлар дунёсини ўрганиш тарихида Улуғбекнинг ўрни ҳақида илмий мақолалар нашр эттирди ва турли халқаро анжуманларда маърузалар қилди.

Иттифоқнинг турли шаҳарларида, чет эллардаги (Карочи, Токио, Гавана ва бошқа) маъруза ва суҳбатларида Ўзбекистон халқлари илмий мероси, фан ютуқларини тарғиб қилди. Ўзининг «Ўрта Осиёда фалсафа ва табиатшунослик классиклари асарларида зиддият масалалари» докторлик диссертациясида, ўз шогирдлари билан бирга нашр эттирган 32 та монография ва тўпламларида, 200 дан ортиқ илмий ва илмий-оммабоп мақолаларида О. Файзуллаев ҳозирги замон табиатшунослигининг муҳим фалсафий муаммоларини, фан тарихи бўйича муҳим масалаларни кўтариб чиқиш ва ҳал этишга катта эътибор берди. Олим ўзининг илмий изланишлар, мунозаралар, учрашувларга тўла ҳаётида В. Романовский, Т. Қори-Ниёзий, Х. Раҳматуллин, М. Ўрозбоев, И. Мўминовлардек республикамизнинг йирик олимлари билан мулоқотда бўлди, ўз соҳасида уларнинг ишини давом эттиришга ҳаракат қилди. Файзуллаев қатор ижтимоий ишларни ҳам олиб борди. У Улуғ Ватан урушининг иштирокчиси, партия ва меҳнат ветерани, қатор орден, медаллар билан мукофотланган.

Шогирдлар етиштириш соҳасида ҳам Файзуллаев жонбозлик кўрсатиб келмоқда, унинг раҳбарлигида 11 кандидатлик, беш докторлик диссертацияси ёқланган. Таниқли олим ҳозир И. Мўминов номидаги Фалсафа ва ҳуқуқ институтида етакчи илмий ходим, ёшларга ўзининг бой тажрибаларини ўргатиш, илм-фанни ривожлантириш соҳасида жонбозлик билан иш олиб бормоқда.

М. АБДУЛЛАЕВА,
Х. АЛИҚУЛОВ,
фалсафа фанлари докторлари.

НАРХ-НАВО ВА ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ

Тошкентда матбуот конференцияси

Мамлакат янги нарх-наволар даврида яшай бошлаганига бугун бир ҳафта тўлади. Бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтиш чакана нархларни ҳам ислоҳ этишни талаб қиларди — бошқа илож йўқлигидан, бу тадбир амалга оширилди. Албатта, у меҳнаткашлар ҳамёнига зарба бериши турган гап эди, бу ҳозирдаёқ сезилмоқда. Асосий вазифа — аҳолини, энг аввало, унинг кам таъминланган қатламларини ижтимоий жиҳатдан пишиқ-пухта ҳимоя қилишдан иборат. Айни пайтда кишиларда серунум меҳнатга қизиқишни кучайтириш, халқ истеъмоли моллари тайёрлаш ва хизмат кўрсатишни кўпайтириш, миллий анъаналарни, юзага келган нуфус вазиятини ҳамда ишлаб чиқаришнинг ва истеъмол структурасининг минтақавий хусусиятларини ҳисобга олиш зарур. Бу — биз учун ҳаётий масала. Ўзбекистон Президенти, жумҳурият раҳбарияти шу йўлда сабот билан иш олиб бориб, аҳолининг мушкул аҳволини енгиллаштириш учун барча чора-тадбирларни кўряпти. Мана, улардан айримлари:

— бошқа жумҳуриятлардан фарқли ўлароқ бизда ун, нон ва нон-булка маҳсулотларининг нархи оширилмади;

— энг зарур халқ истеъмоли молларидан бир қанчаси сотувидаги беш фоизлик солиқ бекор қилинди;

— ёш келин-куёвлар биринчи марта никоҳдан ўтаётганларида мебель, гилам ва гилам-поёндоз нархининг муайян қисмини тўламайдилар;

— олий ва ўрта махсус ўқув, ҳунар-техника билим юртлари талабалари овқатланиш учун тўлайдиган бир кунлик ҳақнинг бир ярим сўмини давлат ўз зиммасига олди;

— бир килограмм гўштнинг нархини 7 сўм, сариёғникини 10 сўм, бир литр сутникини 50 тийиндан оширмаслик тўғрисида фармойиш берилди.

Беш кун ичида шунча янгилик! Яқинда эса жумҳуриятнинг тегишли вазирликлари ва идораларига ходимлар иш ҳақи (меҳнатга тўланадиган ҳақ)ни ошириш юзасидан таклифлар тайёрлаш топширилди. Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган матбуот конференциясида шу каби мисоллар тилга олинди. Амалга оширилаётган жуда катта сиёсий-ижтимоий аҳамиятга молик бундай тадбирларнинг моҳиятини матбуот саҳифалари, телекўрсатувлар ва радиоэшиттиришлар орқали тушунтириб бериш — журналистлар бурчидир. Ўз ишчи ва хизматчилари учун қўшимча компенсация тўловларини излаб топиб бераётган корхоналар ва хўжаликлар тажрибасини ўрганиш ва оммалаштириш ҳам биринчи даражали вазифалардандир.

Фаровонлик даражаси миллий даромаднинг тобора кўпайиб бориши билан белгиланади. Бунинг учун эса ишлаб чиқаришни жадал ривожлантириш, энг замонавий технологияга эга саноат корхоналарини барпо этиш, ҳар бир иш жойида тартиб ва интизомни мустаҳкамлаш зарур. Топширилган иш учун масъулиятни кучайтириш, жипслик ва уюшқоқликка эришиш керак. Ушбу мавзулар журналистларнинг диққат-марказида туриши лозим. Улар муаммоларни ўртага қўяр эканлар, ечимларни ҳам таклиф қилишга даъват этилгандирлар.

Чакана нархларни белгилаш қонун-қоидаларини бузаётганларни аёвсиз фош этиш, вақтинчалик қийинчиликлардан бойлик орттириш йўлида фойдаланиб қолишга уринаётганларнинг афт-башарасини очиб ташлаш, таъминот, хизмат кўрсатиш ва савдодаги суиистеъмолликларни халққа маълум этиш лозим. Ички ишлар идоралари, назорат органлари билан жамоатчиликнинг бу соҳадаги аниқ мақсадга йўналтирилган фаолиятини ҳикоя қилиб бориш керак, деб таъкидланди йиғилишда.

Матбуот конференциясини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Юсупов олиб борди. Унда марказий, жумҳурият, Тошкент вилоят ва шаҳар оммавий ахборот воситаларининг вакиллари иштирок этишди.

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Ў. Қ. Исмоилов ва бир қатор вазирлик ҳамда идораларнинг раҳбарлари журналистларнинг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтардилар.

Э. ХЎЖАЕВ.

Фориш районидаги «Фориш» совхозининг 3-бўлими бош чўпони Анорбой Ҳайдаров мана йигирма бир йилдирки, ота касбини ардоқлаб келмоқда. Ҳозир унинг отарида 637 бош қўй бор. Унинг нияти — ҳар юз бош совлиқдан 105 тадан қўзи олиш. Айни кунларда пешқадамнинг отарида дуркун қўзилар сони кўпайиб қолди.

Суратда: бош чўпон Анорбой Ҳайдаров ўғли Алижон билан.

А. ТЎРАЕВ олган сурат.

КУН ТАРТИБИДА — ИЖТИМОИЙ МАСАЛАЛАР

6 апрель куни Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасида Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков раислигида республика Президентининг «Ўзбекистон ССР қишлоқлари аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисида»ги Фармони бажарилишини ташкил этиш топширилган комиссиянинг мажлиси бўлиб ўтди. Ушбу Фармонда белгиланган вазифалар қандай амалга оширилаётганлиги кўриб чиқилди. Вилоят ижроия комитетларининг, вазирликларнинг ва идораларнинг раҳбарлари ҳисобот бердилар.

Президент Фармони чиқарилганидан ва республика ҳукумати шу масала юзасидан қарор қабул қилганидан кейин ўтган вақт ичида қишлоқда газлаштириш, газ тармоқларини фойдаланишга топшириш суръатлари анча ошганлиги таъкидланди. 1990 йилда ундан аввалги йилдагига нисбатан 1,9 баравар кўпроқ газ тармоғи ишга туширилди, бу йил бу кўрсаткични яна 1,7 баравар кўпайтириш мўлжалланган.

Муҳокама чоғида Фармонни амалга ошириш борасида йўл қўйилаётган камчиликлар ҳам таҳлил қилинди. Қурувчилар олдига конкрет вазифалар қўйилди, белгиланган топшириқларнинг сўзсиз бажарилишини таъминловчи тадбирлар белгиланди.

(ЎзТАГ).

ТАЛАБАЛАРГА ЭЪТИБОР

Жумҳурият ҳукумати озиқ-овқат маҳсулотларининг нархи ошганлиги муносабати билан олий ўқув юртларида кундузи таълим олаётган талабалар, ўрта махсус ўқув юртлари ва ҳунар-техника билим юртларининг давлат таъминотида бўлмаган ўқувчилари бир марта овқатланишига кетадиган харажатнинг ўрнини қисман қоплаш юзасидан чора-тадбирлар кўрди. Шу мақсадда ўқув кунларида қиймати 1 сўм 50 тийинлик бўлган кундалик компенсация талонлари жорий этилди.

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Чакана нархлар ислоҳоти муносабати билан талабалар ва ўқувчи ёшлар учун имтиёзли умумий овқатланишни жорий этиш тўғрисида»ги қарори бажарилишини сўзсиз таъминлаш мақсадида жумҳурият комиссияси тузилди. Унга Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Э. С. Самандаров бошчилик қилмоқда.

Қорақалпоғистон жумҳурияти Вазирлар Кенгаши, вилоят ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитети ҳузурида ҳам шундай комиссиялар тузилди.

Жумҳурият комиссиясининг 8 апрель куни бўлган навбатдаги мажлисида талабаларнинг овқатланишини ташкил этишга доир ишларнинг аҳволи кўриб чиқилди. Манфаатдор вазирликлар ва идоралар мазкур масалани ҳал этиш юзасидан амалий тадбирлар кўраётгани таъкидланди. Масъул ижрочиларга қўшимча топшириқлар берилди.

Комиссия аъзолари Тошкент ва вилоятлардаги муайян олий ўқув юртларига қарорни бажариш ва зарур чоралар кўриш устидан назорат қилиш учун бириктириб қўйилганлар.

Зарурат туғилганида муаллимлар, талабалар жумҳурият комиссияси билан 39-81-68 ёки 39-82-17 телефонлари орқали боғланишлари мумкин. Тошкент шаҳар ижроия комитети ҳузуридаги комиссияга 33-65-06 телефон орқали сим қоқишингиз мумкин.

(ЎзТАГ).

ВИЛОЯТ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Халқ депутатлари Наманган вилоят Советининг сессияси бўлиб ўтди. Сессия қатнашчилари вилоятда ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштириш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш юзасидан маҳаллий Советларнинг, маъмурий идораларнинг ва жамоат ташкилотларининг вазифаларини муҳокама қилдилар.

Вилоят ижрокомининг раиси С. Тошпўлатов маъруза қилди.

Вилоятнинг 1991 йилги маҳаллий бюджети, шунингдек, ёшларга оид «Ёшлик» мажмуи дастури тасдиқланди.

Сессияда халқ депутатлари вилоят Советининг раиси, Наманган вилоят партия комитетининг биринчи котиби Б. Ж. Ҳакимов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

ЧОРВАДОР ЭЪТИБОРГА МУҲТОЖ

Наслчилик заводи идорасига эрталаб вақтли етиб келдик. Лекин бу ерда котиба аёлдан бошқа одам кўринмади.

— Ҳозир директоримизни ҳам, мутахассисларни ҳам бу ердан топиш қийин, — деди у. — Отарма-отар юришибди. Керак бўлса, тунаб ҳам қолишади. Шунинг учун уйларида ҳам бўлмасликлари мумкин.

Директорни уч-тўрт отарни айланиб кун пешиндан оққанда топдик. Яраш Нуруллаев, бош зоотехник Маҳмуд Исматов чўпонлар билан тортишиб туришган экан.

— Ўзингиз ўйланг, ранги тоза бўлмаса, бунинг устига стандартга тўғри келмайди. Буларни қандай қилиб юқори сортга қабул қилиш мумкин? Ишонмасангиз, биринчи фермага бориб, Чала Раҳимовнинг терилари билан солиштириб кўринг. Биринчи сорт қанақа бўлишини ўзингиз кўрасиз. Буларни эса, комиссия қандай хулоса қилса, шунга қараб қабул қилишга мажбурмиз.

Биз директор билан яйлов сари одимладик. Уфқларга туташиб кетган ям-яшил қирлар кўзни яшнатади. Қўй-қўзиларнинг маъраши кишида аллақандай завқ уйғотади.

— Биз, чўпонлар учун ғалвирни сувдан кўтарадиган палла бошланди, — деди Я. Нуруллаев. — Тўғри иш юритиб, ҳалол ишлаган кишининг ошиғи олчи бўлаверади. Айниқса, ишда ижара пудрати усулларини қўллаганимиз яхши самара бермоқда. Омилкорлик билан тер тўкиб, меҳнат қилганлар кам бўлмаяпти. Одамларнинг даромади ошиб, турмуши яхшиланиб бормоқда. Энг асосийси — чўпон киссасидаги пулнинг чўғи ўзига боғлиқлигини англаб етган. Шу туфайли ҳам ишимиз юришмоқда.

Ғузор ноҳиясидаги «Ғузор» давлат наслчилик заводи чорвадорларининг фаолиятига бир назар ташласак, бу ойдин бўлади.

Наслчилик заводи бундан 4—5 йил илгари кўпчилик чорвачилик хўжаликлари қатори фойда ўрнига зарар кўрарди. Бунинг асосий сабаби ишнинг нотўғри ташкил этилиши, яхши ишлаган ҳам, ёмон ишлаган ҳам бир қаторга қўйилиши эди. Шунинг учун ҳам чўпон хўжаликдан оладиган даромади кўнгилдагидек бўлмаслигини олдиндан билгани сабабли асосий эътиборни шахсий қўй-қўзиларига қаратарди. Натижада ориқлаб кетадиган ҳам, бола ташлайдиган ҳам, нобуд бўладиган ҳам наслчилик заводи моллари эди.

Айтайлик, хўжаликда маълум миқдорда тери тайёрланиб давлатга сотилди. Унинг бир қисми биринчи, бир қисми иккинчи, бир қисми ундан ҳам паст сортларга қабул қилинган. Уларнинг нархи ҳам ҳар хил. Аммо хўжаликда териларнинг ўртача баҳоси миқдорида одамларга ҳақ тўланарди. Шундай ҳолатда сифатсиз бўлса ҳам кўпроқ тери топширганнинг улуши баракали бўлаверарди. Аксинча, ҳалол ишлаб, сифатли, аммо кам тери топширгани доғда қолаверарди. Директор дастлаб ишни шу нуқсонларга барҳам беришдан бошлади. Оила, коллектив, ижара пудрати кенг оммалашди.

Меҳнати қадрланаётганини сезган, қанча яхши ишласа, шунча кўп даромад олишига ишонган чорвадорлар астойдил ишлай бошлашди. Натижа кутдириб қўймади. Тез орада бўйиндаги қарзлар узилиб, хўжалик кассасига пул тушди. Тайёрланган қоракўл терининг 82 фоизи биринчи сортга топширилди. Чорвачиликдан олинган 3,5 миллион сўмдан зиёд даромаднинг бир миллион 140 минг сўми соф фойдадир.

Кейинги пайтда хўжаликда қоракўл териларни ҳар бир отар бўйича қабул қилиш йўлга қўйилди. Бу илгариги текисчиликка барҳам бериб, чўпон ҳамёнига барака киритди. Энди ким бирор ишда камчиликка йўл қўйса-ю натижада тери сифатига путур етса, зарари ўзининг зиммасига.

— Биласизми, — деди директор биз билан суҳбатда, — илгари ишёқмас, бетадбир, тажрибасиз кишилар малакали, меҳнаткаш чўпонларнинг соясида юраверарди. Энди бунга чек қўйдик. Бу сифати унча яхши бўлмаган тери топшираётганлар билан бироз қизишиб олганимнинг боиси ҳам шунда.

Ўзингиз биласиз, чўпонлик оғир касб. Ёзнинг жазирамасида ҳам, қишнинг аёзли, қаҳратон кунларида ҳам сурувни бир дам бўлса назоратсиз қолдириб бўлмайди. Бунинг устига жуда тадбиркор бўлиш, ишнинг кўзини билиб ҳаракат қилиш керак. Айтайлик, қишда қўйларга, айниқса, совлиқларга вақтида ем-хашак, сув берилмаса, керагида юргизиб турилмаса, бола ташлайди.

Урчитиш вақтида сурувга зоти паст қўчқор аралашса, терининг сифати бузилади, деяверинг. Деҳқончиликда аҳволни ўнглаш учун бир йил, чорвачиликда ўн йил керак бўлади, деганларидек қўйларнинг зотини кейинчалик яхшилаб олишга кўп вақт кетади. Махсус комиссия ҳозир отарма-отар юриб, териларни кўздан кечириб сифатини жойида аниқламоқда. Баъзилар бир тери учун 90 сўм олса, баъзиларга 46 сўмдан ҳақ тўланмоқда. Тўғри, сифатсиз тери топшираётганлар тобора камаймоқда.

Ҳозир наслчилик заводи яйловларида 62 мингта шерози турдаги қоракўл қўйлари боқилмоқда. Шунинг 23 мингдан кўпроғи қўзилайди. Ҳар юз бош қўй ҳисобига 106 тадан қўзи олинди. Урғочи қўзиларнинг асосий қисми ўстиришга қолдирилмоқда. Олинаётган қоракўл териларнинг тўқсон фоизи биринчи сортга қабул қилиняпти.

Айрим илғор чўпонлар ҳар юз бош қўйдан 115—125 тадан қўзи олишяпти. Ч. Раҳимов, П. Турсунов, П. Тўрахонов, М. Тангиров, З. Раҳматов, Б. Эшқувватовлар шундай кўрсаткичга эришганлар.

Мутахассисларнинг фикрича, кузда сурувлардаги совлиқларнинг ҳаммаси юз фоиз қочмайди. Бунинг устига бола ташлайдиганлари ҳам бўлади. Шундай шароитда юз бош совлиқдан 125 тадан қўзи олиш мумкинми, деб берган саволимизга бош зоотехник Маҳмуд Исматов шундай жавоб берди:

— Очиғини айтадиган бўлсак, туну-кун яйлов кезиб сурув боқиш осон эмас. Меҳнат қилгандан кейин ҳар бир чўпон ўз қўйига ҳам эга бўлади. Хўжалик зарар кўрган пайтларда уларнинг жонига ўз қўйлари оро кирган. Тирикчилик илинжида шу қўйларни авайлаб парваришлаган. Ҳатто ўз қўйларига СЖК препаратини ишлатишмаган.

Энди эса, жамоат чорвасига муносабат ўзгарди. Чўпонлар ўзларининг қўйларига ҳам, хўжалик қўйларига ҳам бирдек қарашмоқда. Ҳатто ўзларига тегишли қўзиларнинг бир қисмини хўжалик ҳисобига ўтказишмоқда. Чунки қанча кўп, сифатли тери топширишса, ўзларига шунча фойда. Боз устига хўжалик ажратган ем-хашакдан шахсий моллари учун ҳам фойдаланишади-да.

Биз отарларни айланиб, тобора кўпаяётган қўй-қўзиларни кўриб қувондик. Бу меҳнат самараси яқин келажакда дастурхонимизга файз киритиши аниқ.

Аммо, чорвадорларнинг оғир шароити кўнглимизни ранжитди! Кўпчилик ферма ва отарларда водопровод, чўпонларга тузукроқ уй қуриш учун эса қурилиш материаллари йўқ. Мактаб, болалар боғчалари етишмайди. Борлари ҳам талабга жавоб бермайди. Йўлларни асфальтлаш суръатини қониқарли, деб бўлмайди. Чўпон-чўлиқларга медицина, маиший хизмат кўрсатиш даражаси паст. Олис яйловда меҳнат қилаётган чўпон ёки унинг оила аъзоларидан бири касалланса, жароҳатланса, уни касалхонага етказиш амри маҳол. Бундай шароитда чорвадор учун машина зийнат эмас, ҳаётий зарурaтдир. Бироқ уларга жуда оз енгил машина ажратиляпти.

Яхши меҳнат қилаётганлар яхши яшашлари лозим. Шунинг учун вилоят ва ноҳиядаги тегишли ташкилотлар яйловларда кеча-кундуз шароит билан ҳисоблашмай ишлаётганлар ҳақида амалда ғамхўрлик кўрсатишлари даркор. Чўпонлар эса бу ғамхўрликка унумли иш билан жавоб беришлари аниқ.

К. РИХСИЕВ,
М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

Яхши одамлар борлигига шукур

ЧИРОҒИНГИЗ ЎЧМАЙДИ, АЯ

СУРАТДА: Валя Новак Лутфихоним Саримсоқова уй-музейидаги ҳужжатлар билан журналист Дилбар Маҳмудовани таништирмоқда.

В. МОЛГАЧЕВ суратга олган.

СССР ХАЛҚ АРТИСТИ ЛУТФИХОНИМ САРИМСОҚОВА БИЛАН ЎТТИЗ ЙИЛ ҲАМНАФАС ЯШАБ, ҚУВОНЧ ВА ТАШВИШЛАРИНИ БЎЛИШГАН РУС АЁЛИ ВАЛЕНТИНА НОВАК НИМА ДЕЙДИ.

Лутфихон аямиз хонадонига таъзия изҳор қилгани боргандим, эшикни аянинг чевaралари Нодирахон очди.

— ...Валентина холам гузарга чиқаману, келаман девдилар. Ҳозир келиб қоладилар, — дейди Нодирахон дастурхон ёзаётиб.

Ҳаммаёқ ораста, аянинг мўъжазгина хонаси нақ уй-музейнинг ўзгинаси. Ўрин-кўрпалар йиғиқлик. Аянинг каравоти ҳувиллаб ётибди. Оппоқ жилдли пар ёстиқлар унга устма-уст тахлаб қўйилган. Стол устида альбомлар... Аянинг хилма-хил ролларни ижро этаётган пайтлари тасвирланган фотосуратлар... Орден, медаллари...

— Буларни Валя холам тузатиб қўйдилар, — дейди Нодирахон. — Бувижоним уларни жуда ҳам яхши кўрардилар. Бир дам кўрмасалар соғиниб қолардилар. Телевизорни бураш, ойна пардасини очиб-ёпишни ҳам бизга ишонмай, холамнинг бажаришларини истардилар. Валя холам бувимни эслаб ҳар куни йиғлайдилар. Сира овута олмаяпмиз. Сиз айтинг, кўп йиғламасинлар...

Шу орада Валя хола кириб келди. Қўлида бир даста иссиқ ёпилган нон. Чеҳраси сўниқ, усти-бошида кўк. Мен билан яқин танишлардек йиғламсираганча қучоқлашиб кўришди. Тиловат ўқий бошлашим билан бошидан сирғалиб тушиб кетган рўмолини олиб дарров ўрайди ва ерга қараганча фотиҳага қўлини очади... Чой қуйиб узатиши, «олинг-олинг», дея серилтифотлилиги, хонага кириб-чиққанида оғзидан «хуш келибсиз»ни канда қилмаслиги, ҳамма-ҳаммаси ўзбекона... Олдинига ўзини тутолмай роса йиғи-сиғи қилиб кўнглини очди:

— Аям қўлимда бандаликни бажо келтирдилар, — дейди у. — Мени қучоқлаб, орқамни силаб, юзимдан ўпганларида ҳам бу хайрлашув онлари эканини сезмабман. Буни қарангки ҳатто бир-биримизни имо-ишора билан тушунадиган одамлар шунга қолганда... Ғафлат деганлари шудир-да. Мана энди етим қўзидек бўзлаб ўтирибмиз. Қўлим ишга, оғзим ошга бормайди, — дейди гапида давом этаркан у кўз ёшларини артиб. — Аям мени ҳаракатлантирувчи куч эканлар. Ширчойми, ширқовоқми, қандай нонушта тайёрласам оғизларига ёқаркин, бугун қандай китоб ўқиб берсамийкин, бозордан кўнгил очадиган нима харид қилиб келсам экан, деган ширин ташвиш-ўй билан эртаю кеч банд эдим, — гапида давом этди у. Энди эса уйимиз ҳувиллаб қолди...

У яна кўзига ёш олди. Икковимиз ҳам оғир сукутга чўмиб, узоқ жимиб қолдик.

— Яхшиям сизлар борсизлар, одам тафтини одам оларкан. Эшигимиз очиқ. Кўнгил сўраб келаётганларнинг эса оёғи узилмаяпти. Яхши одатларимиз бор. Дадам Тожизода қазо қилганларида ҳам уйимизда одам шунақа гавжум бўлган эди. Ўшанда аям ўзларига ўлимлик олиб келиб «кўзимдан нарироққа яшириб қўй» деганлари эсимда. Мен роса йиғлагандим. Аям бўлса «ўша ёмон куннинг юзини тескари қилсину, лекин уёғини сўрасанг азбаройи сени аяганимдан тайёргарлигимни кўриб қўйдим. Кўряпсану, ўлим қош билан қовоқ орасидек гап. Ким Тожизодани ўлади девди. Ахир ҳаммамиз ҳам ҳаётга омонатмиз, — деган эдилар.

Кечалари худога нола қиламан; онам ўрнига онам, отам ўрнига отам, жигарим, ёлғизгина шу суянган тоғимни ҳам олиб қўйдингми, дея йиғлаб-сиқтайману, яна шукур қиламан. Ахир не-не одамлар навқирон ёшларида оламдан ўтиб кетишяпти. Етимлик, машаққатли кунларини бошидан кечирган бўлса-да, аям тўқсон беш йил яшадилар. Шунисига ҳам шукур. Эҳтимол бу ҳаётнинг менга кўрсатган меҳр-шафқатидир, инъомидир. Ўзбекистонга қирқ ёшимда келган бўлсам, ўттиз йил шу хонадоннинг тузини ичдим. Ажойиб инсонлар билан ёнма-ён яшаб, мен ҳам кексайдим...

Валентина аянинг таржимаи ҳоли, қандай қилиб бу хонадонга келиб қолгани ва унда яшаб қолгани билан қизиқаман. Яхшиси бу ҳақда сўрамасам ҳам бўлар экан. У бир тўлқинланиб олди ва юракни ўртаб ҳикоясини бошлади...

Агар унинг айтганларини ўз тилидан сўзласам дарди-аламлари, изтиробларини тинглашга бардошингиз етмас деб ўйлайман. Шунга кўра у ҳақда мен айтақолай. Воқеалар, хотиралар тилдан-тилга кўчган сайин тафти пасаяди, алами қирқилади.

Индаллосини айтганда, Валентина Эдмундовна Новак қатағон йилларининг қурбони бўлган минг-минглаб совет кишиларининг бири. 1937 йили Новак оиласи Сахалинда яшарди. Дастлаб обком секретари бўлган отасини ҳибсга олдилар. Кейин уй бекаси онаси билан уч қизалоғи ҳам темир қафасга тушдилар. Она алоҳида, қизалоқларнинг каттаси ўн беш ёшли Валя алоҳида, иккита синглиси ҳам алоҳида қамоқ хоналарида сақланишарди. Оила аъзолари ўша пайтларда «тройка» деб номланган даҳшатли суд ҳайъати ҳукми билан айғоқчиликда айбланиб, ўн йилдан қамоқ жазосига ҳукм этилган эдилар. Валентина ота-онасининг ҳалокати тўғрисида эшитади. Кейин сингиллари бедарак йўқолишади. Валя ўн йиллик қамоқ муддатини Сибирда ўтади. Қатағон қилинганлар ўз юртларига қайтарилмас эдилар. Валя Тайга шаҳар партия қўмитасига мурожаат қилади. Негаки у партияга отасига ишонгандай ишонарди. Унга сўнгги умидини тиккан, нажот қалъаси деб қараганди. Афсус, бу иш билан шуғулланмасликларини билдириб, гапни қисқа қилишди. У кейин яна қанчадан-қанча ташкилотлар раҳбарлари қаршисида бош эгди. Қамалиб чиққанини эшитганлари заҳотиёқ у билан гапни йиғиштириб қўя қолишарди. Ахийри, Тайга депосига ишга жойлашди...

Меҳнат отпускасини оиласи билан Ўзбекистонда ўтказган бир машинист Валяга бу юртнинг таъриф-тавсифини қилиб қолди. Валя келгуси йили уларга қўшилиб Тошкентга келди. Аянинг тутинган қизи Ҳужума билан тасодифий учрашув уни Тожизодалар хонадонига бошлаб келди. Ўшанда рус қизи бошидан ўтган-кетган воқеаларни яширмай, миридан-сиригача ҳикоя қилиб берди.

— ...Қамалганингни айтишинг шартмиди? — уни койиган бўлди Ҳужума.

— Қандай бўлсам, шундайлигимча қабул қилишсин. Кейинчалик «сирим» очилиб уялиб қолмай-да...

Лутфихон ая ҳам, Муҳаммад Тожизода ҳам бағри кенг, диёнатли одамлар эдилар. Улар бугун биз тушуниб етган қатағон йилларининг бутун фожиасини эҳтимол ўшандаёқ ҳис этгандирлар. Шунданми, Валянинг ярасини янгиламаслик учун ҳам бир умр бу ҳақда оғиз очмай ўтиб кетгандирлар...

Болам-бўтам дерди дадаси. Бир гапириб ўн куладиган аяси ширинсўз, турмушидан меҳр ёғилиб турарди. Шундай кезларда аллақачонлар уни тарк этган аллақандай ширин туйғулар қалбига қуйилиб келаётгандай бўларди. Бу туйғулар онаси нафасини олиб келгандек бўларди. Аввалига тушдек туюлган бу ҳолат унинг ҳақиқий турмуш тарзига айланиб кетди.

Ахир кечагина эмасмиди, қамоқдан чиқиб, не-не хўрликларни бошидан кечиргани, қамалганлик тамғаси унга ҳамма эшикларни ёпиб қўйгани... Фақат ана шу эшикка, ўзбек хонадонига у тўсиқсиз кириб келганди. Бундай меҳри дарё одамларга бир умр содиқ бўлиш туйғуси ўша остона ҳатлаб келган куни қалбида туғён урганди. У ҳар сония, ҳар ишида бу қалб нидосига содиқ яшади. Шунга яраша ўзи ҳам рўшнолик кўрди.

— Шу оилага меҳр қўйиб, боғланиб қолиб адашмаган эканман, — дейди Валя Новак. — Ҳалоллик, оддийлик, камтаринлик, тўғрисўзлик, оила аъзоларининг ҳар икковларига ҳам хос фазилат эди. Ҳеч эсимдан чиқмайди, — гапида давом этди у. — Дадам билан аям пенсияга чиққан пайтлари. Кўкчадаги уйимиз бузилиш арафасида район ижроия комитетидан қўнғироқ қилиб, янги квартирани кўришга таклиф қилишди. Ўшанда дадам «Валянинг кўргани, бизнинг кўрганимиз», деб уй кўргани мени жўнатишганди. Уй ажратишда Тожизода билан Лутфихон аямнинг Ўзбекистон санъатини ривожлантиришдаги меҳнатлари ҳам инобатга олинган эди. Эсингизда бўлса, Кўкчадаги уйимиз қаёқда-ю, ҳамма шарт-шароити бор квартира қаёқда. Мен уйнинг таърифини қилганим сайин дадам тундлашиб боравердилар ва ниҳоят шундай дедилар.

— Қизим, ижроия комитетга бизнинг номимиздан қўнғироқ қилиб Тожизода билан Лутфихон ая у уйга кўчишмас эмиш, уни муҳтожларга бераверинглар, деб айтиб қўй дегандилар.

Ўшанда, аям икковимиз ҳангу-манг бўлиб қолгандик. Шунда дадам: «оилада уч киши бўлсак, данғиллама уй-жойнинг бизга нима ҳожати бор?! Кўп болали оилаларга беришсин», — деган эдилар.

Дадамни сўнгги йўлга Кўкчадаги уйимиздан кузатиб қолгандик.

— Аянинг шу жиҳатдан умр йўлдошларига ўхшаш томонлари бормиди?

— Эр-хотин бу маънода бир-бирларини тўлдиришарди. Аям кўп жиҳатдан дадамга ўхшардилар. Бирга эллик йил яшаш, устига бир-бирини ҳурмат қилиб, тушуниб, энг муҳими муҳаббат билан турмуш қуришнинг хосияти бўларкан. Дадамнинг аямга таъсирлари кучли бўлган. Аям ҳали театрда, ҳали кинода роль ўйнаб, гастроллардан муваффақиятли қайтганларида «...жоним, тағин ютуқлардан эсанкираб кетманг-а, бу одамни эътибордан тушириб қўяди», — деб дадамнинг айтганларини эшитганман. Аям дадамга қулоқ солардилар. Бўлмасам, қайси аёл яхши уй-жойда яшашни истамайди. Дадамнинг хоҳиш-иродасига қараб янги уйга кўчмаганмиз.

1976 йили Саримсоқова Халқлар дўстлиги ордени билан тақдирланди. Орденни топшириш маросимида ундан раҳбарлар сизга қандай ёрдам керак, деб сўрашибди.

— Муқимий номли ўзбек Давлат музикали драма театри артистларини ишдан кейин уй-уйларига олиб бориб қўйиш учун автобус ажратишда ёрдам қилинглар, — дея илтимос қилибдилар. Яна бир мисол: Аямнинг туғилган кунлари арафасида тансиқроқ озиқ-овқат маҳсулотлари сўраб бир савдо ташкилотига мурожаат қилдим. Ўша заҳотиёқ машинада уйимизга ҳамма айтганларимни ташлаб кетишди. Аям пулини бердингми, деб сўрадилар. Ҳақи тўланган дейишди-ку деганимни биламан, балога қолдим. Телефон қилиб, пулини бериб юбормагунимча ҳоли-жонимга қўймаганлар. Бир умр камтар яшаганмиз. Лекин дадам билан аям бировнинг ҳақига хиёнат қилишни катта гуноҳ санашган.

Дадам, аям! Рус қизининг ўзбек фуқароларини энг яқин одамлари атамалари билан атаётгани, оғиздан қўймаётганидан ўзимда йўқ ички бир ифтихорга тўламан, ва бунинг замирида Лутфихон ая билан Тожизоданинг олижаноблиги ва юксак инсоний ҳислатларини кўраман. Улар Валя опага ўз яқинлари деб қарашган. Қизларига кўйлак тиктиришса, унга ҳам олишган. Меҳмонга ясантириб, олдиларига солиб боришган. Ҳамма қариндош-уруғлар Валя опани яхши билишган. Унинг туғилган кунлари йўқлаб келишган...

Мен бу гапларни ҳаводан олаётганим йўқ. Валя холанинг оғзидан эшитдим. Ва яна... Бир куни унинг бели оғриб, узоқ ётиб қолибди. Лутфихон ая ҳам касалдан янги бош кўтариб, ҳатто хасса таяниб юрса-да, Валясига чой дамлаб, овқат пишириб оғзига тутибди. Шифохонада ётиб даволанмасанг бўлмайди, деб туриб олибди.

— Шифохонада оғир аҳволда ётган кезларимда мен дунёда ёлғиз эмаслигимни яна бир бор ҳис қилдим, — дейди Валя хола. Аям ҳар куни кимнидир олдимга юбориб бир қошиқ уй овқати билан йўқлардилар. Ўзбекларда яхши бир мақол бор: бир ғариб кўнглини обод этмоқ — ер юзини обод этмоқ билан тенг...

Валя холанинг бу оилага меҳр-садоқати ўзини шу оиланинг бир аъзоси сифатида ҳис қилган кундан бошлаб туғён урган бўлса ажаб эмас. Эҳтимол... Ая Қўқондаги қариндошларини кўргани бориб ўша ёқда оғир хаста бўлиб қоладилар. Ўзларига келиб шифокорларга айтган биринчи сўзлари «Валяни чақиртиринглар» дебдилар. Валя опа етиб борганда аянинг ҳаёти қил устида эди. Уни аянинг олдига аранг қўйишибди...

— Аяжон, деганимни биламан, оғир нафас олиб ётган аям Валяжон дея бошларини мен томон ўгирдилар. Шунда шифокорларга жон кирди: «Энди ая тузаладилар», дея енгил нафас олишди, — деб ҳикоя қилади Валя хола ўша воқеани эсларкан...

Энг оғир дақиқаларда энг яқин одамингни эслайсан. Ая Валясининг шундай одами деб билган экан, бу Валянинг унга бўлган бир меҳрини юз карра ошириб, оламга, дунёга сиғдиролмай қолгани эмасми?!

Валя холанинг ҳикояларини эшитганим сайин унинг бу хонадонга бўлган садоқати, меҳр-ихлосига ҳайратланмай қўйдим. Унинг Тожизода қабри устида гуллар ундириб, қабристонга қатнаб туриши, улуғ айём кунлари ҳайит-арафаларда қуръон ўқиб, марҳум руҳини шод этиши ва бундан қабристон ходимларининг уни яхши таниб қолганликларидан ҳам ажабланадиган жойи йўқ. Ахир меҳр-муҳаббат, яхшилик кўрган одамгина бошқа бировга яхшилик қила олади, меҳр-оқибат кўрсата олади. Кўряпсизки, меҳр-шафқат осмондан тушмайди. Унга эришиш керак, унга муносиб бўлиш керак...

Валя хола Лутфихон аяни оғзидан қўймайди. Гоҳ у, гоҳ бу сифатлари ҳақида ҳаяжон билан сўзлайди. Назаримда аяни хотирлаш жараёнида ўзини ҳам юпатаётгандай...

— Ая нималардан кўпроқ завқланардилар?

— Меҳмон кутишдан, дўст-ёр, қариндошларнинг йўқлаб келишидан, ҳаммадан ҳам топширилган ролни машқ қилиб, янги спектакль премьераси олдидан. Лекин «Сен етим эмассан» фильмига тайёргарлик жараёни жуда оғир кечган...

— Нега?

— Аямнинг бир гаплари ҳамон ёдимда: «Фотимахон бундоқ қараганда оддийгина бир инсону, лекин уни ўйнаш заб оғир экан-да деган эдилар. Нега десанг, бу роль етимликда ўтган ёшлигимни ҳа деса кўз олдимга келтираверади». Шунда менинг ҳам кўнглим тўлиб кетди. Икковимиз қучоқлашиб, хўп тўйиб-тўйиб йиғлагандик...

— Бас, шунча йиғлаганимиз етар энди. Икковимизнинг ҳам тақдиримиз бир экан, бу ёғига ҳаммаси яхши бўлади. Қани, бир аччиқ фамил чой дамлаб келчи. Бир отамлашайлик, дея мени ишга чалғитиб, кўнглимни кўтариб қўйган эдилар.

— Ролларга қандай тайёрланардилар?

— Аввало асарни қайта-қайта ўқиб чиқардилар; ўзлари ўйнайдиган образнинг ўша даврга, атрофидаги одамларга муносабатини аниқлаб олардилар.

Ҳеч эсимдан чиқмайди, бир куни эски шаҳар бозорига бораётган эдик, аям орқамда қолиб кетдилар. Қарасам бозорда юрадиган жинни аёлни кузатиб турибдилар. Чақирсам ҳам эшитмаяптилар. Дарров тушундим. «Фарзандлар» кинофильмидаги эси оғиб қолган аёл образини ўйнаш у кишига топширилган эди. Ҳойнаҳой... Аям ростини айтсам ўша ролни қийиб ўйнаганлар. Қачон ўша фильмни кўрсам, бозордаги воқеа эсимга тушади.

Бозорга аям билан тез-тез бориб турардик. Бир куни «фоли келди, фоли келди» дея лўли қиз-жувонлар аямни ўраб олишди. Уларнинг орасидан аямни аранг олиб чиқиб кетганман. Одамлар аямни яхши танишарди. Таъзим билан салом беришарди. Гапга тортиб суҳбатларини олай дейишарди. Узумми, кўкатми, қовун ёки шафтоли сотувчилар олдига борсак улар аяжон, меникини олинг, меникини, деб ҳоли жонимизга қўйишмасди. Иложи бўлса пул ҳам олишмаса. Аянинг харид қилганининг ўзи улар учун катта совға эди. Аям билан бозорга борган кунимиз ярим кунни бой берардик. Шунда ая бозорга ё сиз боринг, ё мен борай дердим кулиб. Аям: бозорга тушгим, одамларни кўргим келади. Агар билсанг улар аяжон дейишганда яйраб кетаман дердилар. Лекин бир ҳижолатли жойи шуки, сочим қоп-қора. Тезроқ оқара қолса эди, ана шунда ая деган номга ярашардим, деб кулиб қўяр эдилар.

— Ҳозирги даврда сал кам юз ёш яшаш — узоқ умр кўриш демакдир. Бу борада аянинг «сири» нимада?

— Дадам ҳам сал кам 80 ёшда ҳаётдан кўз юмган эдилар. Аввало шуни айтишим керакки, улар жуда аҳил-иноқ турмуш кечиришган. Бир-бирларини жуда-жуда сийлашарди. Ўзарс суҳбат қуришиб, зерикишмасди. Бир-бирларини эркалаб, ширинсуханлик билан гапиришарди. Бунга жуда-жуда ҳавас билан қарардим. Уларнинг ҳар иккови ҳам эл ардоғида бўлишган. Баъзилар меҳнат қаритади, дейишади. Аям билан дадам эса меҳнат қилиб чарчамас эдилар. Ҳар икковлари ҳам овқат танлашмасди, лекин бадхўрлик, пала-партиш ебичишни ёқтиришмасди. Ғийбатдан узоқ, ҳасадсиз яшардилар.

— Ая учун энг ардоқли нарса нима эди?

— Театр. Пенсияга чиққанидан кейин ҳам узоқ вақт уни тарк эта олмадилар. Театрдан йўқлаб туришарди. Бироз ҳаяллашиб қолишса, ҳамкасбларини ўзлари кўргани ошиқардилар. Бирор киши эшикдан йўқлаб келса ҳам театрдан келишибдими, деб сўрардилар.

— Энг изтиробли дақиқаларни эслайсизми?

— Умр йўлдошлари Тожизодадан айрилган дақиқаларини эслаш мен учун ҳам оғир... СССР халқ артисти Мукаррамахоним Турғунбоевани сўнгги йўлга кузатиш учун А. Навоий театрига биргалашиб борган эдик. Аям Мукаррамаининг суратига тикилиб, «Наҳотки шундай аёл ҳаётдан кўз юмса-я» деб афсус-надомат чекканлар. Саккиз ёшли чевaралари — Наргизанинг ўлими аямни изтиробга солган. Ҳатто «у ўлгунча мен ўлсам бўлмасмиди» дея куйинганлар. Шундан сўнг оғир юрак хасталигини ҳам бошдан кечирганлар.

— Аямиз вафотидан кейин ўтган қисқа вақт ичида у кишининг сизга бўлган илиқ муносабатларини эслатувчи бирон ҳис-ҳаяжонни бошдан кечирдингизми?

— Шу хонадонда синглим Фазилатхон, унинг турмуш йўлдоши Ботиржон ва уларнинг фарзандлари, ҳаммамиз бирга яшаймиз. Уларни кўрсам, аямни кўргандек бўламан. Тунови хонамда ўй суриб ўтирувдим Нодирахон кечки овқатга чақириб қолди. Қарасам дастурхон тузатувлиқ, ҳаммалари мени табриклай бошлашди. Олдинига ҳеч нарсани тушуна олмадим. «Бувижон туғилган кунингиз билан табриклаймиз», дея чуғурлашди Фазилатхоннинг болакайлари. Ана шунда 15 февраль туғилган куним экани ёдимга тушди. Азадор бўлишимизга қарамай, мени эслаб, кўнглимни кўтаришганидан ғалати бўлиб кетдим. Буни фақат яқин одамларингдан кутишинг мумкин. Аямнинг эзгу-туйғулари, яхши одатларини давом эттираётганлар бор экан, демак аям ҳаётлар.

Лутфихон аянинг альбомлар тўла расмлари орасидан Валя опа билан тушган суратини қидираман.

— Қидириб овора бўлманг, икковимиз тушган алоҳида расм йўқ, — дейди Валя хола ер чизиб. Уйга расмчи келиб, сурат олган пайтлари кўп бўлган. Меҳмонлар аям билан бирга расмга тушишни жуда-жуда хоҳлашарди. Мен эсам аям билан бир умр биргамиз-ку, расмга тушиш шартми, деб юраверибман... Бирга тушган суратимиз бўлмаса ҳам юрагимиз бир бўлган. Аям, дадам ҳамиша қалбимда. Мен ҳаёт эканман, уларнинг чироғи ўчмайди...

Дилбар МАҲМУДОВА.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

Ўрта Осиё магистраль нефть маҳсулотлари қувурлари корхонаси ва Ўзбекистон ССР Нефть маҳсулотлари давлат комитетининг
ТОШКЕНТ ЮК ТУШИРИШ-ОРТИШ-ТАҚСИМЛАШ КОРХОНАСИ
ТУГАТИЛАДИ
ва улар негизида Ўзбекистон ССР Нефть маҳсулотлари давлат комитетининг **НЕФТЬ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ТРАНСПОРТДА ТАШИШ ВА ЖЎНАТИШ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ**
ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ
Даъволар 28 майгача қуйидаги манзилда қабул қилинади: 702855, Тошкент вилояти, Чиноз ноҳияси, Пахта қишлоғи.

●

ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ **ДИҚҚАТИГА!**
Ўзбекистон ССР Давлат спорт қўмитаси қошидаги «УЗСПОРТКОНЦЕРТ» бирлашмаси
ТУГАТИЛДИ
Даъволар — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой ичида қуйидаги манзилда қабул қилинади: 700029, Тошкент шаҳри, Намойишлар хиёбони, 5-уй. Телефон: 39-47-22.

●

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ САМАРҚАНД КООПЕРАТИВ ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ
1991 йилдан бошлаб 08.00.05 «ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ВА УНИНГ СОҲАЛАРИНИ ИҚТИСОДИЙ РЕЖАЛАШ ВА БОШҚАРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ (Савдо)» ихтисослиги бўйича
МАҚСАДЛИ АСПИРАНТУРА ОЧИЛИШИНИ МАЪЛУМ ҚИЛАДИ
Ариза ва ҳужжатлар 1 даврага — 1 майгача,
2 даврага — 15 сентябргача қабул қилинади.
Бизнинг манзилгоҳ: 703000, Самарқанд шаҳри, Коммунистик кўчаси, 41-уй. Самарқанд кооператив олий билимгоҳи. Илмий бўлим.

●

ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА! «АГРОСПЕЦСТРОЙ» ЖАМОА КОРХОНАСИ
монтаж қилиш-созлаш ишларини бажариб бериш юзасидан
ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ
Ишлар давлат нархларида бажарилади.
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Ҳамза ноҳияси, Қуйбишев кўчаси, 35-уй. Телефон 93-03-23.

●

«Ўзбекконцерт»
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
16, 17 апрель соат 19.30 да
«УМИДИМ, ФАХРИМ, — БАҲОР!»
ЯНГИ КОНЦЕРТ ПРОГРАММАСИ
ҚАТНАШАДИЛАР:
Ўзбекистон ССР халқ артисти
НУРИДДИН ҲАМРОҚУЛОВ
«ЎЗБЕКИСТОН МАЛИКАЛАРИ» рақс ансамбли
Рақсларни саҳналаштирувчи — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Қодир МЎМИНОВ.**
Программани **«Қизиқчи — 90»** кўригининг совриндори **Машраб НАЗАРОВ** олиб боради.
Чипталар соат 11.00 дан сотилмоқда.

ОБ-ҲАВО ВА САЛОМАТЛИК

● Ўзбекистон ССР об-ҳавони кузатиш марказидан хабар беришларига кўра, шу ҳафтада жумҳуриятимизда об-ҳаво беқарор бўлади. Қисқа муддатли ёмғир ёғади. Жойларда момақалдироқ бўлади. Ғарбдан секундига 20 метргача тезликда шамол эсади. Ҳафтанинг ўртасида ёғингарчилик бўлмайди. Кечаси вилоятларда 6—11, жанубда 9—14, шимолий масканларда 2—7, кундузи 18—23, айрим жойларда 24—29 даражагача иссиқ бўлади. Ҳафталик ўртача ҳарорат меъёрига яқиндир.

● Семашко номидаги тиббий даволаш ва табиий тиклаш илмий-тадқиқот институти мутахассисларининг фикрига кўра, ҳаво ҳароратининг ўзгарувчанлиги, атмосфера босимининг ортиши ва ҳавода кислород миқдори яшаш муҳити учун етарли меъёрдир. Атмосфера жараёнларининг бундай кечишида бемор кишилар кўп безовта бўлмайдилар, уларни даволаш ҳожати йўқ.

Бироқ ҳафтанинг боши ва охирида об-ҳавонинг ўзгариши юрак, томир ва бош мия шамоллаши хасталигига учраган беморларни безовта қилиши мумкин. Бундай пайтда улар даволовчи шифокорларнинг назоратида бўлишлари ва тавсия этилган дори-дармонларни қабул қилишларига маслаҳат берилади.

ФУТБОЛ

АРМИЯЧИЛАР ИБРАТИ

● ОЛИЙ ЛИГА. Мамлакат чемпионатининг 5-тур ўйинлари муросасиз баҳсларга бой бўлди. Мавсум бошидан ташаббус билан ўйнаётган пойтахт армиячилари яна ўзларини кўрсатишди. ЦСКА бу сафар иккинчи ўринда бораётган «Днепр»ни қабул қилиб, дарвозага жавобсиз тўп киритиш билан ғалаба қозонди. Мағлубиятсиз ўйнаётган армиячилар ҳозир 10 очко билан ягона пешқадам бўлиб туришибди. Донецкнинг «Шахтёр» футболчилари 8 очко билан иккинчи ўринга кўтарилишди. Кончилар Владикавказ спартакчиларининг меҳмони бўлиб (1:1), ўз ҳисобларига бир очко ёзишди. Ҳозир «Днепр» ва «Арарат» жамоаларида 7 тадан очко бор.

Пойтахт торпедочилари очколарини 6 тага етказишди. Торпедочилар билан ўз майдонида куч синашган пахтакорчилар (1:1) қуйидаги тартибда майдонга тушдилар: Перескоков, Яркин, Муҳамедов, Қосимов, Денисов, Шарипов, Узоқов, Пятницкий, Оганесян, Шквирин, Галиев, (Мақсудов). Қолган ўйинларда қуйидаги ҳисоблар қайд қилинди: «Помир» — «Локомотив» — 0:0, «Арарат» — «Черноморец» — 0:0. Пахтакорчилар билан торпедочиларнинг ўринбосарлари ўртасида учрашув бўлмади. Боиси, торпедочилар Тошкентга самолёт билетини харид қилиш учун маблағ тополмай қолишди.

БИР ХИЛ ҲИСОБ

● БИРИНЧИ ЛИГА. Командалар мавсумнинг дастлабки учрашувларини ўтказишди. Фарғонанинг «Нефтяник» ва Наманганнинг «Навбаҳор» футболчилари сафарда куч синашдилар. Ҳар иккала жамоамиз ҳам дарвозаларидан биттадан тўп ўтказиб, мағлубиятга учрашди. «Факел» ва «Текстильщик» жамоалари футболчиларимиз билан ўйиндан кейин қўш очкога эга бўлдилар. «Котайк» ва «Нефтчи» учрашуви баъзи сабабларга кўра ўтказилмади. «Динамо» (Ст) ва «Динамо» (Сх) учрашувида ҳисоб очилмади. «Таврия» — «Уралмаш» учрашувида 2:0 ҳисоби қайд этилди. «Тилигул» (Тирасполь) — «Геолог» учрашуви 2:0 ҳисобида тугади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аппаратининг партия ва касаба уюшмаси ташкилотлари Марказий Комитет иккинчи котиби А. С. Ефимовга онаси
Тамара Павловна ЕФИМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг «Мулоқот» жаридаси жамоаси мусаввир Ҳ. Содиқовга отаси
Мирғани СОДИҚОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБЎТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: *700000, Тошкент–ГСП, Ленинград кўчаси, 32.*

БЎЛИМЛАР: мушгарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, партия турмуши — 33-34-69, 33-38-55, 32-53-97, 32-57-19, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-07-20, 32-53-15, 32-53-70; совет қурилиши — 33-15-29, 32-57-20, 32-54-18; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-35, 32-55-16; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17; ахлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22.
ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Нукусда — 2-42-62, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-09.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана

Нашр кўрсаткичи 64583.
Буюртма № 5207.

№ 68. ● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700000 Тошкент ГСП. Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ●

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12